

מסכת ביצה

ב' ע"א

יודע שתיוולד הביצה, אלא שאין לאדם "חיבור נפשי" עם מה שלא בעולם, וזהו יסוד דין נולד.

רש"י ד"ה ומי אמר רב נחמן הכי, דבית הלל כו'.
עי' מהר"ם שיף.

תוד"ה ביצה כו' עוד יש לומר. עי' מהר"ם.

תוד"ה שאור בכזית. לכא' לא הוסיפו כלום על דברי רש"י, עי' בילקוט מפרשים.

תוד"ה אוכלא כו' ואי בעי שחיט לה ואכיל כו'. עי' מהרש"א. והנה הראשונים והאחרונים האריכו כאן בגדרי נולד ויל"ע היטב. [ומ"מ צ"ל דהביצים גמורות כבר מאתמול-פנ"י].

תוד"ה דלמא. עי"ש בגמ', ובמהרש"א מהר"ם ואבן העוזר.

תוד"ה קא סלקא דעתין, בסופו. עי' מהרש"ל.

תוד"ה מגביהין, פ"ה. בשבת שם בד"ה עצמות.

מתני' ביצה שנולדה "ביו"ט". ה"ה בשבת, ונקט יו"ט לריבותא, עי' ראש יוסף מ"ש לפי שיטות האמוראים בגמ'.

גמ' מאי טעמייהו דב"ש. וק' דמניח הנחה וע"ז שואל ומקשה (עי' מהר"ם שיף הראשון).

רש"י הראשון. "בו ביום". דלא נימא אפי' בחול, לרבה בגמ' ע"ב, דלא שייך הזמנה לסעודת חול, עי"ש ברש"י ד"ה ואין (ראש יוסף).

רש"י ד"ה שאור בכזית כו' גבי יו"ט. אף שחמץ שייך גם בחוה"מ, צ"ל דמ"מ שייך גם ליו"ט.

רש"י ד"ה קא סלקא דעתין כו' אבל נולד "לא הוי ידע". בתוס' רי"ד (וכן משמע ברמב"ן ועו"ר בשבת) כ' דאין תרנגולת מטילה כל יום, אך בשבת ל' ע"ב איתא להדיא שמטילה כל יום, ואפשר שאין כונת רש"י בזה לידיעה שכלית, כי הרי

מסכת ביצה

איירי במסוכנת שדעתו עליה (ראשונים מהגמ' להלן כ"ז ע"ב).

ב' ע"ב

גמ' סתים לן כרבי יהודה דמחמיר. ומה שהחמירו במוקצה טפי משאר איסורים, בגליוני הש"ס הביא מהיראים והרוקח דשורש גזירת מוקצה משום הוצאה שמותרת ביו"ט ותדירה, והוזקנו לגדור בה גדר יתר.

שם שבת דעלמא תשתרי. וקשה דהרי כבר ענה לו על יו"ט א"כ מאי מקשה לו על שבת. בצל"ח כ' דכיון דבשבת זה שייך רק בגמיעת ביצה חיה דהיא מילתא דלא שכיחא, הו"א דלא גזרו. ועי' ח"ס.

הראשונים הק' דמאי קושיה, הרי בשבת הביצה היא מוקצה, דלא שייך אוכלא דאפרת, דאסור לשחוט, עי' חזו"א מ"ט שסיכם השיטות בזה.

שם ואם איתא ליגזר כו'. ברייתא זו קשה גם על ר'

שם, בסופו. עי"ש בתוס' בשבת כמצוין במסוה"ש. ובפנ"י יישב דעת רש"י דעצמות הוי כגרף של רעי, ומ"מ ב"ש מחמירים (אף דגם לר"י שרי גרף), דיכול לנער הטבלא.

תוד"ה ובית הלל, בסופו, אינו חושש היכן יפלו. אף שאינו רוצה שיפלו על הרצפה, מ"מ אין לו סיבה חיובית שיהיו דוקא על השולחן, ומניחם שם בינתיים עד שישליכם לאשפה, וזוהי הנחה באקראי שהתיר המג"א ש"ט סק"ו, עי"ש במחה"ש ד"ה "וסימן ש"ח".

תוד"ה דתנן בסופו והחיתוך מרכך אותם. רש"י בשבת שם כ' דזה מוליד אוכל בשבת, וזה איסור שבות מדרבנן (חזו"א נ"ז ד"ה ולהאמור).

תוד"ה ואת הנבילה כו' שנתנבלה בשבת. אף שכתבו לעיל (בתוד"ה מגביהין, ועי' גם בתוס' שבת שם), דר"ש מודה אם לא ראוי למאכל אדם, כאן

מסכת ביצה

תוד"ה מוקים כו' מהאי
סתמא. היינו להגיה במתני'
"דברי ר"ש" (מהר"ם שיף
בתוס' הקודם, ועי'
מהר"ם).

תוד"ה אין כו' אלא מייתי
מסיפא כו'. היינו דהא ר"ש
לית ליה מיגו דאיתקצאי
(חכמת מנוח).

תוד"ה ונפלוג כו' שלא
יאריך כו'. כונתם דבשאר
מקומות אם ירצה
להשמיענו פלוגתא גם
בהיתר וגם באיסור יצטרך
להאריך הרבה, משא"כ כאן
ע"י הוספת תיבה א' היא
וביצתה" כו' (שרביט
הזהב).

תוד"ה והיה כו' "כ"ש"
דאין שבת מכין ליו"ט.
לשון התוס' קשה דהא
לרש"י אין זה כ"ש, דאין
האיסור מצד זלזול בשבת
שמכין בה ליו"ט, אלא זהו
דין ביו"ט שיהיה מוכן לו
מיום חול, וכן בשבת,
והראשונים החולקים על
רש"י הם ס"ל האי טעמא,
והנפק"מ אם שבת ויו"ט
מכינים לעצמן.

נחמן, ותי הגמ' לא מיישב,
עי' מהר"ם שיף ובילקו"מ.

רש"י ד"ה דכל ביצה כו'.
הראשונים והאחרונים
האריכו לבאר האי סוגיה
דהכנה דרבה, ובשיטת
רש"י דענין ההכנה לאפוקי
ממוקצה (עי' רשב"א
שטמ"ק פנ"י אפיקי ים ח"ב
ט"ז י"ז).

רש"י ד"ה והכינו כו' משום
הכנה בידיים כו'. בפסחים
שם כ' "טורח מלאכת
שבת", וכ"נ כונתו כאן, ולא
לדין מוכן.

רש"י ד"ה והתניא כו' הא
"מצי" לאוקמי כו'. לשון זה
לאו דוקא וכונתו דמשמע
כן וכתוס' (ראש יוסף).

תוד"ה גבי שבת כו' כל שכן
מחמת איסור. וא"כ פליג
אהאי דנבילה דהכא דהיא
ג"כ מוקצה מחמת איסור
(וכמ"ש התוס' בשבת י"ט
ע"ב ד"ה הני), וכ"כ כמה
מפרשים (מעשה בי"ד קול
משה ועוד, ודלא
כהמהר"ם).

מסכת ביצה

ג' ע"א

גמ' אלא "רב יוסף" מ"ט
לא אמר כר' יצחק כו'. וגם
ר' נחמן ורבה לא אמרי כר'
יוסף ור' יצחק מהני טעמי
(רשב"א).

שם אלמא כל אוכלין לרבי
יהודה אוכלא דאפרת הוא
כו'. ואף שבעומדין לאכילה
פי' רש"י דלא ניחא ליה
במשקין הזבין וע"כ לא
גוזר שמא יסחוט, ס"ל לר'
יוחנן דכ"ש בביצה שלא
שייכא כלל לגזירת שמא
יסחוט, לא הו"ל לר' יהודה
להכלילה בגזירה זו
ולאוסרה, ואדרבא ביצה
היא אוכל וה"ל להכלילה
בכלל העומדין לאכילה
ולהתירה. ובאמת הרשב"א
הק' דר' יצחק לעיל לא
א"ש כר' יהודה (דלרבנן)
דלא מחלקים בגזירת שמא
יסחוט ואוסרים הכל, שייך
אף להכליל ביצה בגזירה
(זו), ותי' דביצה דניחא ליה
ביציאתה דמיא טפי
לעומדין למשקין שאסורין
(וכע"ז בתוס' וש"ר בשבת
קמ"ג). ובשטמ"ק דחה את

שם וליעקר הכנה
דאורייתא. אף ש"הואיל"
מתיר את המלאכה, אך
סו"ס בשבת הוא אוכל מזון
שהוכן ביו"ט ולא בחול.
ותירצו דכיון דאי מקלעי
אורחים היו אוכלים ביו"ט,
חל על מזון זה שם "סעודת
יו"ט", וממילא גם
כשאוכלה בשבת אינו אוכל
סעודת שבת שהוכנה
ביו"ט.

שם ואפי' לדידן. עי' רש"ל,
ובביאור למהר"ם שיף אות
מ'.

שם תימה כו' שהמן לא היה
יורד ביו"ט. האחרונים הק'
דילמא היה יורד לצורך
יו"ט עצמו אך לא לצורך
שבת.

בגליון הש"ס הראשון. דהא
דאמרי' כאן "וביו"ט שחל
להיות אחר השבת עסקינן"
היינו עיקר דינא דהכנה
דרבה, אך מתני' איירי בכל
יו"ט וכדלהלן (וכ"כ כאן
ר"נ בן הרמב"ן והמעיל
שמואל).

מסכת ביצה

רש"י ד"ה ואם יצאו מעצמן
אסורין "בו ביום". ולא
צריך להמתין בכדי שיעשו,
ופשוט (ב"י שכ"ב לגבי
פירות הנושרין).

תוד"ה גזירה כו' והשתא
תרי' טעמי ל"ל. כונתם דאף
שי"ל דבלא טעם דשמא
יתלוש לא הוה אסורין
ביצה, דאינה מוקצה, וכן
הביא הרשב"א מרבינו יונה,
אך זה גופא קשיא דאין
לחז"ל סיבה לגזור בפירות
הנושרין (כיון דבלא"ה הוי
מוקצה) וא"כ לישתרי ביצה
(רע"א להלן בתוס').

שם וי"ל דלקמן כו'. עי'
בגליון מהמהרש"א
ומהר"ם שיף.

שם אבל כאן הנכרי צלאו
כבר ול"ש כו'. ואין לו דג
אחר לצלות (מהר"ם).

שם בסוף התוס' אבל שאר
מלאכות דמקודם לכן
אסורין. ולגבי צידה כ'
התוס' להלן ריש פ' אין
צדין דדמי לקצירה עי'
מש"ש. [ובד' הבבלי לא
נתבאר כאן בתוס' גדר

הרשב"א וכ' דטעמא דר'
יוחנן דביצה היא אוכל
מסתברא טפי דאל"ה לא
הוי מק' רומיא דר' יהודה
אר' יהודה, וכ' דאה"נ ר'
יצחק לא אתיא כר' יהודה
אלא כרבנן.

אמנם לישנא "אוכלא"
דאפרת הוא" צ"ב, דלכאו'
זהו היתר בדין נולד,
וכדלעיל ב' ע"א עי"ש
בתוד"ה אוכלא, ומה
שייטא לגזירת שמא יסחוט.
ובאמת הרמב"ן ועו"ר
בחולין י"ד ובשבת שם פי'
דשמא יסחוט הוא רק לרבנן
אך לר"י איסור משקין שזבו
הוא משום נולד וא"ש, אך
רש"י פי' גם בר"י גזירת
שמא יסחוט. ואפשר
דלרש"י "אוכלא דאפרת"
אי"ז דוקא בנולד אלא זהו
לשון היתר לכל היכא
דבאים להתיר דבר שנפרד
מאוכל, ולומר שגם דינו
כאותו אוכל שנפרד ממנו.

רש"י ד"ה ומשקין בלועין
"בחרצן". ולעיל פי'
שבלועין בזג וצ"ע (רש"ש
וראש יוסף).

מסכת ביצה

שם סיפא אתאן לספק
טריפה. וק' דאטו לא ידעינן
דסד"א לחומרא, ואמאי
השמיענו זה בביצה. וי"ל
דמיירי כאן בספק דרבנן
ואפ"ה החמירו (פלתי סי'
פ"ו סק"ד וראש יוסף כאן
בד"ה אי הכי).

שם האי תנא תנא דליטרא
קציעות הוא דאמר "כל דבר
שבמנין" כו'. ולעיל אמר
ר"ל "כל שדרכו לימנות",
ומשמע שכל דבר שבמנין
הוא בדרגה פחותה מהא
דר"ל, דרק לפעמים נמכרים
במנין, וכ"מ ברש"י בזבחים
שם ד"ה ואפי' בדרבנן,
וכ"כ שם באוהל משה.
אמנם לפי"ז לק"מ קו'
הראשונים כאן בסתירת
דברי ר"מ (עי' להלן ד' ע"א
ברי' העמ' במסורת הש"ס
מהתוס' ישנים) וכמ"ש בס'
שארית יעקב (ויינר) בחולין
יב' ע"ב.

רש"י ד"ה מאי איכא למימר
כו' נמכרת "באומד". אבל
האידינא אין הביצים נמכרות
באומד כלל רק במנין (ש"ך
ק"י סק"ט מהפוסקים).

המותרות המלאכות
והאסורות והראשונים
והאחרונים והאריכו בזה שם בריש פ'
[אין צדין].
תוד"ה רבי יוחנן כו' דאם
כן כ"ש כו'. עי' מהר"ם.

ג' ע"ב

גמ' הכא בתרנגולת
העומדת לגדל ביצים.
דוקא הכא, אך לא במתני'
דריש פירקין וכרב נחמן, כן
מוכח הסוגיה דלא קאי
רבינא בריה דר' עולא
לפרש המשנה אלא רק
ליישב סתירת ר' יהודה על
ר' יהודה, ובאמת במתני'
ס"ל כר' יוחנן דמיירי
בתרנגולת העומדת לאכילה
ומשום גזירת משקין שזבו,
וכ"כ ראש יוסף. אך לפי"ז
יוצא דר"י דאוסר רק
בעומדת לגדל ביצים
ומשום מוקצה, יסבור
בעומדת לאכילה כב"ש.

שם אלא לרב יוסף ולר'
יצחק דאמרי כו'. עי'
מהרש"א ושאר מפרשים על
ב' השאלות כאן.

מסכת ביצה

יודע היכן האיסור (עי' שפ"א בגמ' שכ' דלא ידע הטעם בזה), אא"כ נימא דאותה ליטרא דתרומה נדרסה והתערבה עם ליטראות אחרות בחבית, ולא נשארה כלל כ"ליטרא" (אך ברש"י ל"מ כן דכ' היכן "היא").

ואפשר דרש"י כאן פי' ד"הדבר שבמנין" הוא לא ה"ליטרא" אלא "פומי הכלי", וכמ"ש בד"ה ר' יהושע, וכ"ה ברש"י כת"י בזבחים (בד"ה אפילו): "והפומין דרכן לימנות כמה פומין כלים יש", ודלא כרש"י הנדפס שם, וכ"ה להדיא בספר "חידושי הרב המאירי" מהירושלמי (תרומות פ"ד ה"ז) ובספר הישר לר"ת (הובא בקובץ מפרשים). אלא דלפי"ז ק' דא"צ לומר כאן אי לצפונה אי לדרומה, דאם אינה בפום הכלי שוב אינה דבר שבמנין, ובאמת המהר"ם שיף הקשה כן.

שם היכא דלא יצא לאויר העולם לא פליגי. זה ידעינן מהא דאסרי אפרוח שנוולד

תוד"ה אבל כופה כו' "אם" התחיל לטלטלו (כצ"ל). אמנם לשון התוס' עדיין ק' (גנזי יוסף) ובתור"פ כ' ברור.

תוד"ה לדידי ותימה כו'. עי' מהרש"א.

תוד"ה ואחרות כו' איסור עצמו קאי. עי' מהר"ם.

שם כעין תרי רובי. בפנ"י כ' דאחר שהאיסור נפל לרוב הראשון והתבטל שם, דמדאו' חד בתרי בטיל, הו"א דקיל טפי, וע"כ כשנפל שוב לתערובת הב', לא יחמירו בו רבנן שלא יתבטל.

ד' ע"א

גמ' אי לצפונה אי לדרומה דברי הכל יעלו. הנה עי' רש"י בזבחים ד"ה כל דבר שכ' ש"הדבר שבמנין" דהאי ברייתא הוא ה"ליטרא", ולפי"ז לא מובן כאן תי' הגמ', דמאי איכפת לן שלא יודע היכן מונחת אותה ליטרה בחבית, סו"ס היא דבר שבמנין ולא בטלה, ובכל תערובת אינו

מסכת ביצה

זה ודאי דרבנן כמ"ש המפרשים, א"כ לרש"י הדרא קו' לדוכתיה אמאי הוי הכנה דאו' כאן.

תוד"ה נימא כו' שהוא יום תשיעי. ע"י מהר"ם.

שם בסופו אבל הכא כו'. הנה הרשב"א והר"ן כ' דבמצוה החמירו רבנן טפי ולא באיסור (ולא הזכירו הא דמתרמי כו'), וברא"ש סוכה פ"ד ס"ה חילק דבסוכה עושה מעשה והוי הקצאה בידיים, וכמ"ש שם הק"נ ב', והתוס' כאן ארכביה אתרי רכשי שכ' ב' הפירושים, אמנם הצ"ח (ע"ש) פי' דבריהם כהרא"ש, וכ"ה בראש יוסף.

ד' ע"ב

גמ' כיון דרובא דהיתרא נינהו כו'. בהסבר השו"ט כאן ע"י מהר"ם שיף וראש יוסף.

שם מקלא קלי איסורא. כיון שעיקר ההנאה מהעצים לאחר שנשרפו התירו לבטלם אפי' כשהם עדיין בעין (ביאוה"ל תק"ז ב' ד"ה מרבה בסופו).

ביו"ט שאינו מוכן, ואי הוי מותר בקליפתו באכילה א"כ הוא מוכן (רשב"א במשה"ב בית שני ש"ד).

רש"י ד"ה אפי' בדרבנן בסופו "בספקה" נמי כו'. בפשטות משמע דדשילו"מ ידעינן דלא בטיל, ור' אשי חידש דאף בספק מחמירים, אך א"כ ק' דעיקר חסר מן הספר דר' אשי לא הזכיר ספק כלל (וכה"ק צל"ח ועו"א). וי"מ דר' אשי קמ"ל גם הא דדשילו"מ לא בטיל אף בדרבנן.

רש"י ד"ה דאמר שתי קדושות הן, בסופו, מגזה"כ. כ"ז כבר פי' לעיל בשיטת רבה ומאי בעי בזה. ובראש יוסף כ' דבא לומר שאף כאן זה דאו', אך מ"ש שם דרש"י ס"ל כתי' קמא של תוס', זה לא יתכן דהא לרש"י אין שבת ויו"ט מכינים לעצמן, וא"כ ע"כ לרש"י לידה אינה הכנה, דא"כ בכל יו"ט הוי איסור דאו' (וכמ"ש הראש יוסף בעצמו בע"ב בד"ה ויש לראות), ולתי' בתרא דתוס'.

מסכת ביצה

דנו בזה), ורש"י בא לשלול זה כיון דרק לר"י הוא מוקצה בכה"ג אך ר' יוחנן ס"ל כר"ש (ספר מעשה בי"ד וספר עזרת ישראל).

רש"י ד"ה אי שרי להו כו'
אם נפלו בו ביום. היינו
ביו"ט עצמו.

רש"י ד"ה מותרת בזה כו'
וממ"נ שריא. דאף ששייך
לומר דכל יום לעצמו תקנו שהוא יו"ט בודאי וכל דיני יו"ט עליו, וא"כ שייך לאסור הביצה משום הכנה מיו"ט לחבירו, וכדלעיל בע"א בשבת וביו"ט לשיטת רב, אך בהכנה דביצה לאסור בעינן למימר דכל יו"ט הוא ודאי גם ביחס ליום השני, ומכיון דביחד ממ"נ א' מהם חול הוא, לא אסרינן הביצה, וכ"ה בראש יוסף.

רש"י ד"ה לימא קסבר כו'
כחומר יום ארוך. חזינן (וכן
מכל המשך הסוגיה) דאם זו תקנה קבועה עשו זה קדושה אחת, שהרי בשביל לאסור הביצה שייך אף אי נימא דזה ב' קדושות

שם הכא לחומרא והכא
לחומרא. ואמאי לא חשש
לברכה לבטלה, וכן לתרתי דסתרי עם הקידוש, וכן אמאי אנן לא מבדילים ג"כ, בכ"ז האריכו ראשונים ואחרונים, ועיין.

שם ואילו בטלו כותים
עבדינן חד יומא. עי' רש"ש.

שם והיכא דמטו שלוחין
כו'. עי' מהר"ם.

רש"י ד"ה מן הדקל,
שנשבר בשבת. "שנשבר"
אין לזה הבנה דמ' דהדקל נשבר ובגמ' אי' עצים שנשרו מן הדקל, עי' בדק"ס שהגירסא שנשב', והיינו שנשברו, ובטעות פתחו ל"נשבר". אמנם עדיין צ"ב כונת רש"י בכ"ז ומה מוסיף על הגמ'. וי"מ שבא לאפוקי דלא נימא שהעצים נשברו כבר מע"ש ונשאר תלושין על הדקל ובשבת נפלו ממנו, לפמ"ש התוס' בפסחים נ"ו ע"ב דאסור, דמיגו דאתקצאי כו' (אמנם זה לא ברירא, עי' להלן ל"א ע"ב במתני' וברש"י ותוס', והפוסקים

מסכת ביצה

ודאיות, וכדלעיל לרב בשבת ויו"ט.
רש"י ד"ה כוותיה דר' אסי מסתברא, דאסור. ר"ל כוותיה בדין הביצה שאסורה אך לא בספיקו (ראש יוסף). וגם צ"ל דלא ידע הא דשלחו מתם דלהלן דאף דזה ספק ממשיכים גם האידנא לנהוג בו יו"ט, דא"כ לא מוכח מידי (מהר"ם שיף בד"ה והא ר' אסי).

ה' ע"א גמ' צריך מנין אחר להתירו. ואף שאין בי"ד מבטל כו' אא"כ גדול ממנו בחכמה ובמנין, היכא שבטל הטעם של הגזירה אפשר (ראשונים כאן, ונחלקו בזה רמב"ם וראב"ד ממרים פ"ב ה"ב עי"ש במפרשי הר"מ).
שם אמר רב יוסף מנא אמינא לה כו'. וקשה אמאי הביא ממרחק לחמו, מהא דריב"ז הוצרך לתקן שיקבלו העדים כל היום מוכח כן, דהא בטל הטעם. ותי' בפנ"י (בע"ב ד"ה טעמא) דר"י מביא ראייה

דאפי' בדרבנן הדין כן, כדלהלן בע"ב, משא"כ הא דעדים הוי נפק"מ למועדות דאורייתא.
רש"י ד"ה ונתקלקלו כו' שהיו סבורים שלא יבואו כו'. ואף שברוב שנים באו ביום הראשון כדלהלן, וא"כ אמאי לא סמכו על הרוב לומר שיר דיו"ט, י"ל דכיון דבאותו הרוב היו באים קודם בין הערביים, כאן איתרע רובא (מנ"ח ש"א ה').
שם בסוף הדיבור לפי שברוב השנים כו'. אך סו"ס היו באים במשך היום ולמה לא סמכו ע"ז לומר שיר דיו"ט, עי' מנ"ח שם שכ' דהשירים נקבעו מזמן דוד המלך, ואז היה ספק השקול כי פעמים היה אלול מעובר, ורק מימות עזרא ואילך לא עיברו את אלול.

רש"י ד"ה עד המנחה בסופו "דשמא" אין כאן חול כו'. וק' דסו"ס זה רק ספק שמא היה כן, ולגבי ביצה הוי ספק דרבנן להקל. וי"ל דהחמירו דלא לזילזולי ביה

מסכת ביצה

כשנהגו ב' ימים בלא באו עדים כלל, נהגו כן בגדר קדושה א' ולא בגדר ספק (אף בא"י במקום הועד), וזה שייך אף אחר חורבן דריב"ז לא ביטל זה (וכ"כ התוס' סוף העמ' בד' רבא). והשטמ"ק כ' מהריטב"א דכח האיסור גדול מההיתר, וכשתיקנו לגבי העדים הוי כאילו אסרו הביצה להדיא, משא"כ כשריב"ז התיר לגבי עדים לא אמרי' כאילו התיר גם הביצה, דלהתיר בעינן היתר להדיא.

רש"י ד"ה וכי תימא בסופו שלא לגרוע כו'. יל"ע דאי כבר התחייבו במצות עונה, מה"ת שיגרעו. במהר"ם שיף (בסוגריים) כ' דלא נימא דשייך בזה פרישות וקדושה ומי שרוצה להימנע הרשות בידו. ועי' קרני ראם ושמחת יו"ט.

תוד"ה וביקש כו' וא"ת כו'. עי' מהר"ם שיף.

תוד"ה מכדי ודוחק הוא כו' רק בלוחות הראשונות בסיון. ברש"י תענית שם מ'

(צל"ח, ול' ר"ח: "לפיכך החמירו בהן").

רש"י ד"ה הא לן הא להו, "לבני א"י". משמע דלכל בני א"י, אף הרחוקים מבית הועד, הביצה מותרת, אף שגם הם עושים תמיד ר"ה ב' ימים מספק, אפ"ה לא אמרינן שנשארה בהם קדושה אחת דתקנה ראשונה כבני בבל (וכן מוכח מקו' התוס' כמ"ש בפנ"י שם), עי' רש"ש וכ"ה ברא"ה ובחזו"א קל"א ה' ועו"א. אמנם שאר ראשונים כ' דבני א"י שמחוץ למקום הועד הם בכלל בני חו"ל.

תוד"ה ונתקלקלו, בסופו, עם "תמיד" של בין הערביים. ולפי הי"מ הקלקול היה במוסף ולא בתמיד (תוס' שם).

ה' ע"ב

גמ' א"ל אביי כו'. ובאמת תמוה מה דעת ר' יוסף. הרשב"א כ' דס"ל דבזמן התקנה, כיון דבבאו עדים אחרי מנחה, ב' הימים אסורים בקדושה א', גם

מסכת ביצה

לזלזל ביום א' (תוס')
בעירובין ל"ט שם).

ו' ע"א

גמ' אמר מר זוטרא לא
אמרן וכו'. הראשונים
האריכו בפרטי הסוגיה
והשיטות כאן.

שם אמר להו הואיל ומוכן
אגב אמו בשחיטה. ואמו
עומדת לאכילה (רא"ש,
עפ"י שבת י"ט ע"ב עז
לחלבה כו').
והח"ס (מהדו"ת ד"ה
לעגל) כ' דאיירי אפי'
בבהמה סתמא, דבשחיטת
העגל הוברר שצריך לבשר,
ואל"ה היה שוחט את אמו.

רש"י ד"ה משא"כ בביצה
כו' נולדה בזה אסורה בזה.
וקשה דזה רבא כבר אמר
לעיל ולמה כופל דבריו כאן
(ראש יוסף).

רש"י ד"ה דאיכא חברי כו'
והאי גלימא דאמרין
"לעיל". מ"ש כ"ז כאן ולא
לעיל גבי גלימא, עי'
מהר"ם שיף (ובס' תולדות
יצחק ועו"א כ' דחשש חברי
לא שייך לגבי עצם הקבורה

דבאמת היו קולות ולפידים
עד שהוקם המשכן.

והח"ס ושמחת יו"ט כ' בד'
רש"י ד"במשוך היובל" אין
לזה שייכות להקולות
והלפידים דמתן תורה, אלא
משה רבינו תקע אז בשופר
לסימן סילוק שכינה, וכ"ה
באבן עזרא (שמות י"ט י"ג)
בשם גאון.

שם מידי דהוה אחרמות
לאחר הזמן. דס"ל להתוס'
דמכיון ד"ההוא" משמע כל
זמן שהשכינה שם, זה ממש
כחרמות שמפורש שם זמן
להדיא, וכ"ה ברשב"א
[שמפני"ז פי' "ההוא" לא
כל זמן שהשכינה שם אלא
מפני שהשכינה שם],
משא"כ ב"אל תגשו אל
אשה", אף שהסיבה לאיסור
הוא מפני קבלת התורה, זה
רק בגדר סיבה וטעם אך לא
מוזכר באיסור עצמו ענין
זמן כלל.

תוד"ה מי כו' ומ"מ היו
יכולין לעשות מעט מלאכה
"ולא היו עושין". מחמת
התקנה הראשונה שלא

מסכת ביצה

תוד"ה והאידנא כו' ועברה
החששא כו'. בראש יוסף
פי' כונתם דאף שכל דבר
שבמנין צריך מנין אחר
להתירו אף כשעבר הטעם
וכדלעיל בגמ', ה"מ כשגזרו
בודאי, משא"כ כשהגזירה
משום חששא שמא שתה
הנחש היא גזירה משום
ספק (וכן בחברי), בזה שרי
כשעברה החששא .

אמנם בתוס' בע"ז (ל"ה
ע"א ד"ה חדא, וכן הביא
הק"נ כאן מהר"ן) כ'
דכשאסרו לא אסרו אלא
במקום שנחשים מצויין,
ומשמע דר"ל דהוי כהא
דקבוע להם זמן כדלעיל ה'
ע"א בתוס'.

תוד"ה אפרוח כו' שנפתחו
עיניו היום. אם כונתם
"היום" ביו"ט, אך לא
בלידה ממש (וכ"מ
ברשב"א שכ' "שנפתחו
עיניו ביומו"), צ"ל "שמתיר
עצמו בשחיטה" קאי לא
אלידה אלא על פתיחת
העיניים (וכ"ה בצל"ח
בד"ה ולתריץ), אמנם בחסדי

כי זה יובן להם שאפי'
ביו"ט קוברים, רק מה
שמוסיפים לכבודו הגלימא
והאסא וכו', מזה יאמרו
דעבדינן גם שאר מלאכות,
לכן כ' רש"י האי גלימא כו'
לגבי חברי), אמנם בלשון
הגמ' אין משמע כן, וברש"י
כאן כ' להדיא "ואם יראו
אותם מקברין מתיהם" (וכן
הקשה בשמחת יו"ט),
ובדק"ס כ' דאי"ז מרש"י
עי"ש.

רש"י ד"ה הואיל כו'
"דמיגו" כו'. "מילתא
דאתקשאי בה כמה עידנין,
דמה נתינת טעם הוא זה כו'
ומה מיגו הוא זה" (פנ"י).

רש"י ד"ה לכלבים בסופו,
הלכך "נולד" הוא. וקשה
דהא רב אמר מוקצה (ויש
בזה נפק"מ להלכה לגבי
יו"ט דיש שאוסרים נולד
ומתירים מוקצה), וכה"ק
ראש יוסף .

תוד"ה מימות כו' אי אתרמי
ונהרדעי כו'. עי' מהר"ם,
מרומ"ש, חזו"א קמ"א ו,
ובתוס' עירובין ל"ט שם,
וצ"ע.

מסכת ביצה

ע"י בתוס' להלן ז' ע"א
שלא הבינו כן ברש"י.

רש"י ד"ה ביו"ט כו' לא
נגמרה בחול כו'. לכא'
תמוה דאדרבה לעיל אמרינן
שנגמרה מאתמול וע"כ הוי
הכנה ואסורה, ע"י פנ"י
בגמ' ד"ה אלא.

רש"י ד"ה וכי תימא כו'
ר"ח מנין לו. זה תימה,
דאטו כל הברייתות שבש"ס
דעבדינן מינייהו תיובתא
לאמוראי רמוזות במשניות
[אמנם בתוס' נדה ס"ב ע"ב
ד"ה ר' חייא משמע דאה"נ,
וצ"ע. ובשטמ"ק כ' דכיון
דחזינן לתנא דפתח הלכות
יו"ט בביצה, אלמא חביבא
ליה דיני ביצה והו"ל לשנות
הכל במתני'].

תוד"ה השתא וכו' ולא
שייך לרבות יו"ט.
המפרשים התקשו בדבריהם
האם כונתם דאין השמן
מוקצה ביו"ט כי שרי
להסתפק ממנו אפי'
כשדולק לצורך אוכ"נ, וכד'
האגודה ע"י סי' תקי"ד
שעה"צ ס"ק ט"ו, או
אדרבה דפשוט להם דאסור

דוד (פ"א סוף ה"א) כ'
בכונתם "מיד".

ושאר ראשונים נחלקו בזה
על תוס' וס"ל דרב ושמואל
אליבא דרבנן.

תוד"ה וכי מה כו' הואיל
ולכתחילה כו'. וברא"ה
ורשב"א כ' דהוי מילתא
דלא שכיחא ולא הוי הכנה.

ו' ע"ב

גמ' ראב"י כו' "לפי" שלא
נתפתחו עיניו. וקשה מהיכן
ידע ראב"י דת"ק מתיר
קודם שנפתחו עיניו, ע"י
צל"ח.

שם לרבות אפרוחים כו'.
אי"ז אלא אסמכתא ואסור
מדרבנן (גמ' חולין שם).

רש"י ד"ה ביצים גמורות,
ואפי' בלא קליפה לבנה כו'.
פשטות לשונו משמע דאין
כלל חלבון ולזה קרי קליפה
לבנה, וכמ"ש רש"י בהדיא
בשבת ק"ח ע"ב ד"ה
קליפה חיצונה, ולרש"י אף
בכה"ג הוי ביצים גמורות,
וכ"ד הטור ברש"י [אמנם
הראשונים פליגי ע"ז], אך

מסכת ביצה

עי' שטמ"ק שתי' בג' אופנים.

שם אבל רובה לא ולאפוקי
מדר' יוחנן. וקשה דמאי שנא מכה"ת כולה דאמרי' רובו ככולו. ונ' דדוקא כאן אם אסרינן ביצה מגזירת משקינן שזבו או פירות הנושרין, א"כ אף בכה"ג איכא למיגזר דסו"ס יצאה מגוף התרנגולת ביו"ט ודמי להנ"ל [ובאמת בשמחת יו"ט (בד"ה עוד נראה) הקשה מכח זה על ר' יוחנן]. ואף שלעיל (ד' ע"א) אמרינן דאדרבא ר' יוחנן ס"ל משקינן שזבו ורב ס"ל הכנה דרבה, ואם יצאה רובה אתמול א"כ הוכנה שלשום, מ"מ נ' פשוט דכיון דנולדה למעשה ביו"ט, ובדעת בנ"א היא ביצה שנולדה ביו"ט, ל"פ רבנן והיא בכלל האיסור. ובצל"ח פי' דאם לא יצאה כולה אינה בשילה כ"צ ואינה מגדלת אפרוח עי"ש ובח"ס.

שם למאי נפקא מינה
לכדרב מרי כו'. והא דעטלף

וממילא הוי מוקצה כשבת ולא שייך לומר שהייתור מחדש זאת. [ונידון זה שייך לסוגית כיבוי ביו"ט להלן כ"ג ובשיטות הראשונים שם]. עוד הקשו דשייך כאן גם הוקצה למצותו, עי' רש"ש ובילקו"מ.

שם בתי' הר"י מקורוי"ל
כו'. לכא' אין זה מובן, דמה שייך לדון על דבר אם מוכן או לא ביום חול שאין בו ענין מוקצה כלל, וצ"ע.

תוד"ה עגל. עי' מהר"ם ומהר"ם שיף.

שם בדבר מאכל כו'. דרק בדבר ששמו "אוכל" גזרו, דדמי למשקינן שזבו וכו', ובע"ח אין שמם "אוכל" [ולשון תור"פ "בדבר המוכן לאכול"].

תוד"ה וכי תימא כו' עד
סופו. עי' מהר"ם [-והדין עמו"-בית מאיר].

ז' ע"א

גמ' מקח טעות הוא והדר
"פשיטא". וקשה דמה שייך לשאול פשיטא על עובדא.

מסכת ביצה

תוד"ה ומצא כו' השפופרת
מבחוזן [היינו הקליפה
הקשה החיצונית] רק
הקרום. היינו הקרום הדק
שמסביב לחלבון. (שלטי
הגבורים בספרו "ספר
המחלוקות" יור"ד או"ה
ר"ב). ולפי הבנת התוס'
ברש"י יש גם חלבון (ודלא
כהטור ברש"י), ומ"ש
שהחלמון גמור לאו דוקא
(תפארת שמואל על
הרא"ש), או שר"ל דכ"ז
שאינן הקליפה החיצונית
גמורה, זה מיקרי שאין
החלבון גמור (גנזי יוסף).

ז' ע"ב

גמ' ועברא אמיצרא. וע"כ
להלכה מתירין אף במצרא
ודלא כדלעיל (רשב"א
בעבוה"ק וכ"ה בחכמ"א
כ"ט י"א מהפוסקים).

שם "אי הכי" כי בדק נמי
השתא דאמרת דאפי'
בספנא רובא ילדי ביממא
(ראש יוסף).

שם השוחט דיעבד אין כו'
אף שפעמים זה לכתחילה,
היכא דשייך למיתלי בדיוק

ואדם אפשר דקתני אגב
תרנגולת, ומ"מ באדם
נפק"מ לנולד ביה"ש דהוה
ספק (ס' "חידושי הרב
המאירי" עמ"ס ביצה).

שם אימא יצתה רובה
וחזרה הואי וכדר' יוחנן.
וללישנא לעיל דרב פליג
ע"ז, יעמיד כאן בשלא בדק
בעריו"ט (ראש יוסף וח"ס).

רש"י ד"ה מן השלל כו'
כבושין ושלולין וקבועין.
"האי לישנא טפויי לא
ידענא מהו" (ראש יוסף).

רש"י ד"ה לאפושי טומאה
כו' "ליכא למימר" כו'.
אינו מובן, דמאי שנא הכא
משאר טומאות דגזרו (טל
תורה בילקו"מ, עי"ש
מהשטמ"ק דבנבלת עוף
טהור דהיא טומאה
מחודשת לא רצו רבנן
לאפושי טומאה).

רש"י ד"ה נולד ביום,
נקבותיו יולדות ביום. כונתו
לאפוקי דלא נימא דנולדות
מהביצה ביום, וא"כ אין לנו
ראיה שהביצה עצמה נולדת
ביום (תולדות יעקב).

מסכת ביצה

בל יראה דביעור הוא משום שמא יבוא לאוכלו. אמנם כתבו כן אליבא דב"ה דילפי ביעור מאכילה.

רש"י ד"ה בעפר כו' וטמון בעפר. דאם הקרקע קשה לא מיקרי עפר (רש"י בחולין ל"א).

רש"י ד"ה והא קא עביד כו' ודחי את לא תעשה כו'. להלן ח' ע"ב הגמ' שו"ט בזה.

תוד"ה לומר כו' דא"כ קרא למה לי. אין כונתם דא"צ קרא לאיסור בל יראה דחמץ כיון דאיכא הלמ"ס דשיעורו בככותבת, דא"כ בכל השיעורים שהם הלמ"ס ל"ל קרא, אלא ודאי דבעינן קרא לעצם האיסור, וההלמ"ס לשיעור. אלא כונתם להקשות דא"כ י"ל דאף בשאור איכא הלמ"ס לשיעור כזית, וא"כ קרא דשאור ל"ל, דלעצם האיסור ילפינן ק"ו מחמץ, ולהא דלא נימא "דיו" שיהיה בככותבת כחמץ איכא הלמ"ס דשיעורו כזית (עפ"י מג"ש. אמנם מ"ש

הלשון שזה בדיעבד, דייקנין (תוס' סוטה ב' ע"א ד"ה המקנא דיעבד).

שם א"ר זריקא כו' דקר נעוץ. ויתברר להלן אם קאי אף לב"ש.

רש"י ד"ה שיעורו של זה כו' דחמץ בכותבת. קושטא דמילתא נקט (מהר"ם שיף).

שם דיו לבוא מן הדין כו'. מלשון זה משמע דיש כאן ק"ו גמור, והיה אפ"ל דכונת הגמ' דלב"ש א"צ לכתוב שאור כיון דהוא הוא חמץ ממש אלא שחימוצו קשה, ואין זה מדין ק"ו, וכ"כ הפנ"י (בסוד"ה מ"ט), אלא שכ' דמהסוגיא ורש"י לא משמע כן, אמנם האחרונים (צל"ח ח"ס מעיל שמואל) קילסו להפנ"י בזה והסכימו עמו.

שם דבהכי הוי יתובי דעתא. אך כאן בביעור איירינן ולא באכילה ומה שייך ליתובי דעתיה. ובח"ס הביא מהר"ן בפסחים וכן בראש יוסף הביא מהרשב"ץ שגם ענין

מסכת ביצה

שם וא"ת הואיל ואית להו
הצריכותו כו'. ר"ל דכיון
דבביעור שיעורם שוה,
מהיכי תיתי דבאכילה לא
יהיה כן, וא"כ א"צ לדרשה
דר"ז לב"ה (ראש יוסף).
ותי' דאה"נ והא דר"ז בעינן
לכרת (מהר"ם). אך קשה
דלמאי אמרינן בגמ' דב"ה
ילפי ביעור מאכילה
(מהר"ם שיף בגמ' ד"ה
וב"ה).

ח' ע"א

גמ' סוף העמ' לשחוט ולא
לכסייה. להני דס"ל דספק
דאורייתא לחומרא מדאו'
(הרשב"א ועוד), תמוה איך
ס"ד כן, ע"י חשק שלמה,
ואפשר דעשה הודאית
דשמחת יו"ט (וכמ"ש
הרשב"א בשבת קי"ג ע"א
דבשחיטה ובישול ביו"ט
מקיימים עשה דשמחת
יו"ט), דוחה ספק כיסוי אף
שמדאו' חייב לכסות.
[ואפשר דתליא בחקירה אם
הא דסד"א לחומרא הוא דין
פרטי בכל מצוה ומצוה,
שמדאו' חייבים לקיימה גם
במצב של ספק עד שבטוח

שם דהקושיה על הגמ'
צ"ב, דלכא' לפי"ז כל הקרא
דשאור מיותר וכמ"ש).

ובצל"ח הבין דאין כונתם
להלמ"ס דשאור בכזית,
ובאמת בעינן קרא לשאור
בכזית דלא נימא דיו,
וקושייתם דסו"ס הא דחמץ
בככותבת אין זה הכרח
מקראי אלא הוא הלמ"ס,
א"כ אמאי אי' בגמ' דלב"ש
הא דחמץ בככותבת הוא
מהכרח הפסוקים.

תוד"ה דאמר וא"ת כו'.
המפרשים התקשו
בדבריהם, והמהר"ם פי',
דמקשים דא"כ טעמא דב"ה
דשאור בכזית דילפינן
ביעור מאכילה, אלא דעל
קושית ב"ש דשאור מיותר
יתרצו הצריכותא, ודלא
כמשמעות הגמ'
דהצריכותות הם הטעם
דשאור בכזית. ותי', דאם
הא דשאור מיותר, ע"כ בא
ללמד דאין השיעורים שוין
ולא ילפינן ביעור מאכילה
(ועי"ש שכתב שזה פי'
דחוק).

מסכת ביצה

חייב [והשטמ"ק
והאחרונים כ' דבזה בא
ליישוב קו' התוס' אמאי
שרי לכתחילה, אמנם רש"י
לא הזכיר כלל הא דהוי גם
משאצל"ג]. וגם למסקנת
הגמ' אמאי בעינן דקר נעוץ,
והמפרשים ציינו לרש"י ט'
ע"ב ד"ה אבל דכ' דבליכא
דקר הוי "צד רמז חפירה",
ויל"ע אמאי לענין גומא לא
חיישינן לזה דמ' כאן דשרי
לכתחילה מדין מקלקל
(וכה"ק עליו הרשב"א שם),
בכ"ז יל"ע היטב, וד' יאיר
עינינו.

רש"י ד"ה מותר כו'
"ואידי" דחזי כו'. לשון
"אידי" משמע דמיגו דשרי
לזה שרי לזה, וכ"ה להדיא
בראשונים (תורי"ד ריב"ב
או"ז חידושי המאירי
וברשב"א להלן ל"ג ד"ה
אין סומכין), אך קשה
דאמאי בעינן למיגו, דהא
כיון דחזי לתשמישו
הראשון אי"ז נולד ושרי
(וכמ"ש בשלטי הגבורים
מהריא"ז), ובראש יוסף
(בתוס' ד"ה אמר) הק' עוד
דודאי מצינו מוקצה לזה

שודאי קיימה, או שזה דין
כללי להחמיר בספיקות וזה
מדין ספק].

רש"י ד"ה והא וד"ה פטור
עליה כו'. פרש"י בכל
הסוגיה צ"ע רב, ורבו
הדקדוקים בו, דלעיל כתב
דבדקר נעוץ הוי כחפור
ועומד, ומשמע דשוב ליכא
מלאכת חורש, וא"כ מאי
קו' הגמ' דעביד גומא, הא
חפור ועומד הוא [ואי נימא
דהם ב' חלקים במלאכת
חורש, א"כ כל חופר גומא
יתחייב תרתי – על נעיצת
הדקר באדמה, ועל הוצאת
העפר ועשיית הגומא],
ורש"י פי' הקו' דהוי בונה,
ולא ברור בכונתו אם דוקא
בונה ולא חורש, ומיירי
בבית ולא בשדה, ומנ"ל כן,
ושוב אח"כ כ' אינו בונה
ולא חורש [ובשבת ע"ג
ע"ב פי' הא דר' אבא בבית,
וכ' שם ראש יוסף דבשדה
חייב לר"י (כיון דגומא
בשדה אי"ז קלקול), ועי' גם
ראש יוסף כאן]. גם מה
שפי' בטעמא דר' אבא דהוי
מקלקל, זה הוי טעמא רק
לר"י דס"ל דמשאצל"ג

מסכת ביצה

דכאן מיירי בעפר תיחוח לגמרי (וכתוס' בראש העמ'), ויש שפי' דבתלוש שרי, אך לכו"ע ק' דה"ל לרש"י לפרש דכאן שאני, ועיקר חסר מן הספר, וצ"ע.

רש"י ד"ה אפילו ודאי נמי. מוכח דס"ל דלב"ש שרי אפי' בלא דקר נעוץ, וקשה דמנ"ל הא ומהכ"ת להרבות מחלוקתם, דלא מצינו שנחלקו אלא אי לכתחילה שרי או דיעבד בדקר נעוץ, וכה"ק עליו בתורי"ד (תליתאה בסוף ד"ה אי הכי), וכה"ק התוס' להלן ט' ע"ב על ר"ת. וביד דוד ודובר מישרים כ' דעל קו' הגמ' היה שייך לתרץ דתנא דכוי הוא ב"ש דאפשר דס"ל דשרי אף בלא דקר נעוץ, וע"כ כ' רש"י דקיי"ל כב"ה, וא"כ א"א לתרץ כן.

תוד"ה בעפר בסופו אבל הכא מיירי כו'. עי' מהר"ם. [אמנם בריש הסוגיה דקאמר דמיירי בדקר נעוץ דהוי מוכן א"כ מ"ט דב"ה, אע"כ צ"ל כהרשב"א דדקר אי"ז הכנה גמורה, א"כ לא

ולא לזה ולא אמרי' מיגו, אע"כ דאי"ז נולד וכנ"ל. ורש"י כאן ארכביה אתרי רכשי, דבתחילה כ' כפשוטו דחזי לתשמישו הראשון, ואח"כ כ' "ואידי" כו' דהיינו היתר דמיגו, וצ"ע.

רש"י ד"ה הכניס עפר כו' "לצורך" גינתו. בגמ' אי' "לגינתו", ורש"י ס"ל דאף אם הכניס לביתו, אך לא בסתם לכל צרכיו כרב יהודה להלן, אלא לצורך מסוים כגינה, בזה חמיר טפי ובעינן "הרבה", משא"כ להלן אף מועט, וכהתוס' בתי' א' (עפ"י פמ"ג תצ"ח א"א ל"ג).

רש"י ד"ה והוא שיחד לה כו' "לא חפירה". וקשה דהא לעיל אמרינן דגם בעפר תיחוח בעינן דקר נעוץ, וגם אז אסור לכתחילה לב"ה משום גומא, ולרש"י להלן ט' ע"ב זה אסור משום חפירה ולא משום הכנה, וא"כ מה מהני כאן הכנתו. והפוסקים האריכו לפרש (עי' מג"א תצ"ח ל"ב ועוד), ויש שפי'

מסכת ביצה

שם בשביל אוכל נפש. עי'
קרני ראם וכ"ה באחרונים.

שם ושמחת יום טוב.
מלשונם משמע דדוקא
באיכא תרתי גם או"נ גם
שמחת יו"ט, והאחרונים
דנו בזה.

תוד"ה ואמר כו' מיירי
שהכניס הרבה ביחד. אף
שזה לא מוזכר בברייתא,
אורחא דמילתא הוא
(שטמ"ק בד"ה ואם איתא).

שם א"נ י"ל כו'. הפוסקים
פ"י דכונתם דבהכניס לגינה
שרי רק לכסות דם,
ובדיעבד אם שחט,
וכהרשב"א (עי' מ"ב תצ"ח
ס"ק פ"ד ובשעה"צ ק"ה,
ק"ו), אמנם לפי"ז תמוה
מאוד לשון הברייתא, דהא
בכה"ג אף באפר שהוסק
ביו"ט שרי וכהירושלמי
בתוס' לעיל (שהרשב"א
וש"פ פסקו כוותיה), ועל
כרחק דכל הברייתא קאי
אלכתחילה, גם הו"ל
לברייתא לומר אסור ולא
"מותר לכסות" שזה שרי
בכל מוקצה, ואפי' בעפר
שבשדה שלא הכניסו כלל,

מתיישב תי' המהר"ם.
והרשב"א תי' ע"ז דעדיפא
מיניה קא מתרץ כדר' אבא
כו'].

תוד"ה ואינו וכו' וי"ל
דמשום שמחת יו"ט. עי'
מהרש"א דזה לב"ש אך
לב"ה שרי בגלל מצות
כיסוי.

שם וי"ל כו'. עי' מהרש"א
דכונתם דבתרי איסורים לא
התירו, וכמ"ש הרא"ש (סי'
י') לד' ב"ה (דבכה"ג
העמידו דבריהם, עי' ק"נ
ה').

תוד"ה אמר רב יהודה נראה
דהכי הלכתא כו'. מה שבאו
לפסוק כן אף דלית מאן
דפליג ע"ז, דלא נימא דרב
אליבא דר' יהודה אמרה
ולר"ש שרי אפי' הוסק
ביו"ט (וכ"ה באמת
בליקוטי רש"י מהאו"ז,
וכ"ה ברשב"א) וכ"מ
מהמשך דבריהם, אך א"כ
קשה טובא דאין ראייה
מהברייתא, דדילמא ר"י
היא, וכה"ק בפתח עיניים
להחיד"א.

מסכת ביצה

דהבבלי לא ס"ל הירושלמי.
[ואף שהתוס' לעיל פי'
דהקו' ארישא, והירושלמי
התיר רק אם שחט, מ"מ
יקשה גם על המקשן איך
יפרש את הסיפא דלא מכסה
אף אם שחט].

שם לענין שמכסה בו
כשהוא ודאי חיה או עוף.
ע"י מהר"ם.

ח' ע"ב

גמ' אלא אמר רבה אפר
כירה מוכן לודאי כו'.
להתוס' (לעיל סוף ע"א) כל
השו"ט כאן רק לרב יהודה,
א"כ קשה דלא הו"ל למימר
אפר כירה אלא עפר קופה.
ובמהרש"א שם כ' דאה"נ
אלא שכיון שלמסקנה ה"ה
לאפר נקט אפר, וכ"ה
ברא"ה, ובראש יוסף הקשה
דסו"ס כיון דלא הקשה
מאפר לא ה"ל להזכיר אפר,
ובשטמ"ק (להלן בגמ') כ'
דנקט אפר לריבותא [דאפי'
שהוא המוכן ביותר אינו
מוכן לספק].

שם דקא עביד גומא. קשה
דבעפר תיחוח לגמרי ל"ש

וכה"ק בשמחת יו"ט,
וצע"ג.

תוד"ה ואי איתא כו' וע"כ
צ"ל דקאי אסיפא. ובאמת
אמאי לא מקשה מרישא,
ע"י מהר"ם שיף.

תוד"ה אי הכי תימא וכו'
ואין להקשות וכו'. משמע
דהקשו תרתו, גם על
המקשן שהקשה "ואי
איתא" כו', דאף להמקשן
קשה [ובאמת זה קו' הגמ'
"ולטעמיה", ואפשר דהיה
ק"ל דקארי לה מאי קארי
לה ומאי ס"ד], וע"ז תי'
דלא שכיח וכו', ואח"כ
הקשו על "א"ה מאי אריא",
דג"ז קשה על המקשן,
אמנם ע"י בתור"פ (וכן
בשטמ"ק) שני' שהקשה רק
הקו' השניה ותי' כתוס'.

שם לא שכיח כו' שהוסק
מערב יו"ט. אך כולם
מבשלים ביו"ט וא"כ אפר
שהוסק ביו"ט שכיח, ואף
שאפר קר הוא מוקצה, אך
להירושלמי לעיל שרי,
וכה"ק ראש יוסף כאן
ובצל"ח לעיל בד"ה אמר
רב יהודה והוכיחו מזה

מסכת ביצה

(אף אם סד"א לחומרא רק
מדרבנן), א"כ ודאי דעתו
לזה, דמאי נפק"מ אם
ההיוב לכסות בגלל ודאי או
ספק (וכן העירו הרש"ש
ושפ"א להלן בגמ',
ובשמחת יו"ט האריך בזה)
וצ"ע.

שם דם ציפור אסור לכסות
בו צואה. היינו דאין יחוד
עפר לכסוי מהני לאשוויי
כלי ממש (שאז שרי לכל
גווני), ומהני רק להכנה
המסוימת שהכין, (חזו"א
מ"ג, ו, וכ"ה בר"ן להלן
ל"ג בהא דלא ניתנו עצים
אלא להסקה).

שם ואמרי לה רבא בריה
דר' יוסף. הוא רבא סתמא
שבכל הש"ס (רש"י חולין
מ"ג ע"ב).

שם אי מספקא מי אמרי ליה
רבנן זיל טרח וכסי. כ"ז
מטעותו. (שי' ריב"ב וק"נ
אות פ').

שם בדקירה אחת כו'. רוב
הפוסקים כ' שבכה"ג שאין
יכול בדקירה א', אסור אפי'
דקירה א', שמא באותו

גומא וכדלעיל בע"א,
והפר"ח (סוס"ק י"ד) כ'
דר"ל אף את"ל שמסביב
העפר קשה, והסכים עמו
בשעה"מ, וכ"ה בביאור"ל
ט"ו ד"ה אם שחט. [ובפנ"י
כ' דכל הסוגיה היא גזירה
אטו עפר, אך אין זה
במשמעות הגמ', אא"כ
גרסינן "דילמא", ובאמת
בתורי"ד גורס כן ומפרש
כהפנ"י, וכן הביא לגרוס
בדק"ס].

עו"ק דאם שייך איסור גומא
באפר ושרי רק מדר' אבא,
א"כ הוי עדיין איסור
לכתחילה כמ"ש התוס'
לעיל, וא"כ אמאי איתא
במתני' שמודים אפי' ב"ה
שאפר כירה מוכן הוא, הא
בחד איסורא אפי' לב"ה לא
שרי לכתחילה אלא בדיעבד
[וכן הקשה הביאור"ל הנ"ל
לגבי דיעבד דאסרינן בתרי
איסורי], ולפי מ"ש לעיל
י"ל דבמתני' מיירי בכה"ג
שאין אפר קשה מסביב.

שם אלא אמר רבא כו' ואין
דעתו לספק. לכא' תמוה,
דסו"ס חייב בפועל לכסות

מסכת ביצה

יהודה, ומשמע דלהמקשן לא קשה, וכמ"ש התוס' לעיל (בד"ה א"ה) דאפר כירה לא שכיח ומזה לא קשיא ליה, וכה"ק בראש יוסף. וצ"ל דרש"י ס"ל כהרשב"א דכ' לעיל דהאי "אי הכי" זה לאו דוקא ואין כאן אי אמרת בשלמא, ודלא כתוס', ולפי"ז הסוגיה מקשה גם לדידן אף באפר כירה וכו'.

רש"י ד"ה ודאי נמי, "כיון" כו'. מלשון זה מבואר דדוקא בגלל שזה חשש בלבד שרי, ותמוה דהרי אם עדל"ת מה צריך לזה. ובפנ"י (בד"ה ודאי הא') מ' דבא ליישב הקו' דהרי אפשר לקיים שניהם שיכול להמתין ולכסות במוצאי יו"ט אמנם רש"י לא הזכיר כ"ז. [והרשב"א תי' ע"ז דאין מעבירין על המצוות ולא אמרינן שימתין].

והנה הרשב"א (בד"ה אתי) חידש דלכתחילה אסור לו לשחוט אם לבסוף יצטרך לדחות הלאו בהאי דינא דעדל"ת (ולא פי' אי אסור

מקום שמכסה, הרוב הוא דם בהמה, כמ"ש שו"ע הגר"ז בקו"א והא"ר [הביאם המ"ב (תצ"ח ק"ה), ועי' גם ק"נ ר'], אמנם זה חידוש דחיישינן שדוקא כאן לא נבלל יפה, וגם דלא אזלינן בתר כל התערובת, ובאמת להט"ז שרי תמיד דקירה א' שהרי ודאי מכסה גם דם החיה, ומה שאסור ב' דקירות, דכיון דמה שלא סגי בדקירה א' הוא בגלל הדם בהמה שאינו בר כיסוי, בכה"ג אסרו להרבות טירחה, כיון שריבוי הטירחה בגלל דבר שאינו בר כיסוי כלל, וכ"כ בשטמ"ק, משא"כ אם הכל דם חיה שרי אף כמה דקירות, דמקיים בכך מצות כיסוי.

שם שחט ציפור כו' אין מכסין. שיי' רוב הפוסקים דאין מכסין אפי' בעפר מוכן לגמרי. (ועי' ר"ח).

רש"י ד"ה והוא, בסופו, "אי באפר הכירה". ותימה, דהא השתא מקשינן על רב

מסכת ביצה

דאין דעתו לספק או משום גזירת חלבו, וכ"כ המפרשים, אך אי"ז משמע בפשטות הגמ', ובאמת הטור (ועו"ר) פליג וס"ל דלא מיירי באפר כירה או בעפר קופתו אלא בדקר נעוץ דיש גם איסור גומא. ועי' בהערה הבאה.

רש"י ד"ה אלא אפי' כו' משום דקא טרח נמי בשל בהמה. "ותימא גדולה לעקור מצוה דאורייתא מפני טורח מועט כזה, וצע"ג" (קובץ שיעורים ל', ובערוה"ש (תצ"ח ל"ו ואילך) כ' דזה הכריחו להטור לפרש דלא כרש"י, אלא מיירי בדקר נעוץ דיש גם איסור גומא).

תוד"ה והא. עי' מהר"ם, ומהרש"א, וכבר הקשו עליו דכ"ז דחוק מאוד בכונת התוס' ורש"י, וצ"ע.

שם בסוף התוס' "באפר כירה". עי' מ"ש ברש"י ע"ז, והתוס' סיימו להעתיק לשון רש"י (מהרש"א).

מדאו' או מדרבנן), ואפשר דאף רש"י ס"ל כן, וע"כ פי' דהוי רק חשש רחוק, דאל"ה ק' מדיוקא דרישא דשרי (בודאי) אפי' לכתחילה.

רש"י ד"ה ואין דעתו לספק כו' מוקצה איכא. ואף דלשיטת הרא"ש והתוס' לעיל בחד איסורא מכסין אם שחט וכהירושלמי, אך כאן זה כוי ובספק אפשר דלא התירו. (ועוי"ל דכאן מיירי בעפר קשה מסביב, דאיכא גם גומא, וכדלעיל מהאחרונים).

רש"י ד"ה מותר לכסות בו צואה כו' קרוב לודאי. ולהרשב"א נהרבלאי פליגי בעיקר דינא וס"ל דמוכן לודאי מוכן לספק. [לפי סדר הגמ' דיבור זה שייך להלן אחר ד"ה נהרבלאי, אמנם בתולדות יעקב ובשמחת יו"ט כ' דרש"י הפך הסדר בכונת מכוון].

רש"י ד"ה לא כוי בלבד כו' וטרח טרחא כו'. לפי"ז פליג על כל הסוגיה דלעיל דלא אסרינן כוי רק מטעם

מסכת ביצה

ומ"ש בטל תורה (בילקו"מ) לא הבנתי דסו"ס מנ"ל דיש כח בידם (ואולי הביין שכונת התוס' להקשות מפני מה העמידו כאן דבריהם, אך זה לא יתכן דא"כ מה מתרצים).

עו"ק דמהתוס' מוכח דלא כהט"ז דמתיר דקירה אחת, דא"כ לא עקרו מצות כיסוי.

עוק"ק דמה חידשו התוס' וכי עד השתא לא ידעינן דיש כח כו'.

ואפשר דהתוס' ידעו דיש כח בידם היכן שיש באיסור דרבנן שורש מדאו' או חשש לאיסור דאו', וע"כ לא הקשו מדקר דהמלאכה עצמה מדאו', וכן מכוי - אם מגזירת חלבו דייכשל בדאו', ואם כרבא דאין דעתו לספק ומוקצה שורש איסורו מדאו' (וכמ"ש הראשונים להלן דע"כ ספק מוכן אסור), וע"כ הקשו רק לר' זירא וכפרש"י, דאיסור טירחא כולו מדרבנן ואין בו סרך דאו', ות"י דגם בזה יש כח בידם.

תוד"ה סוף סוף כו' וי"ל כו'. פי' דלעיל גרסי' אמר רבא אפר כירה מוכן לודאי ולא לספק, ובאמת רבא עצמו נשאר בת"י זה, דלא ס"ל דביו"ט איכא גם עשה, והא דאמרי' הכא אלא אמר רבא כו' אי"ז רבא בעצמו אלא סתמא דגמ' אמרה כן בד' רבא להעמידו אליבא דהלכתא דאית לן עשה ביו"ט (עפ"י מהר"ם).

תוד"ה תני כו' וא"ת כו'. וקשה אמאי המתינו התוס' עד כאן ולא הקשו אכוי לעיל. במשמרות כהונה (וכע"ז בגנזי יוסף בילקו"מ) כ' דהתוס' ס"ל סד"א מדאו' לקולא ול"ק מכוי (ולפי"ז התוס' מקשים רק מסיפא דנתערבו). [ובאמת הרשב"א שס"ל סד"א לחומרא מדאו' הקשה קו' התוס' גם לעיל בכוי].

אמנם עדיין קשה טובא אמאי לא הקשו על תחילת הסוגיה דבלית ליה דקר נעוץ לא יכסה אף דהוי מלשאצל"ג ומקלקל דרבנן.

מסכת ביצה

רש"י ד"ה חלת ח"ל, "חלה
טורטי"ל"פי" כמין עוגה
קטנה]. הא דלא פי" זה
בשאר מקומות (ובראש
העמ' כאן), דלשון הגמ'
חלת חו"ל אוכל והולך
משמע דקאי על כל הלחם
ולזה קרי חלה, וכלשון
הפסוק בלחם הפנים (ויקרא
כ"ד ה') "שני עשרונים יהיה
החלה", וע"ז קאמר רש"י
דאין זה, אלא חלה כאן
היינו החלה הקטנה
שמפריש לתת לכהן (נחלת
יהושע).

רש"י אוכל והולך כו' אינו
כמתקן. האחרונים חקרו
בהא דשמואל אם אין כאן
טבל שניתקן בהפרשה אלא
מצות נתינה בעלמא, שלא
תשתכח תורת חלה (ואם לא
הפריש בסוף לא אכל טבל
אלא עבר על דברי חכמים),
או דהוי טבל אלא שהקילו
לתקנו בסוף למפרע,
דבדרבנן יש ברירה (ואם לא
הפריש, איגלאי מילתא
שאכל טבל). ומלשון רש"י
כאן משמע כצד א', אלא
דלפי"ז לא א"ש תי' הגמ',
דעיקר התי' דאף שאי"ז

ולפי"ז אפשר דבאמת לא
מקשים מסיפא דנתערבו,
וכה"ט"ז דבאמת מכסים
בדקירה א', אלא מקשים רק
מכוי (וס"ל דסד"א לחומרא
מדאו'), ורק לטעם דטירחא
וכנ"ל, ומיושב הכל.

בר"ח ד"ה אמר רבא כו'
"ופשע". בשעה"צ (קכ"ח)
נסתפק אם כונתו בדוקא.

ט' ע"א

רש"י ד"ה גלגל כו' שלא
גזרו כו'. התמיהה ברורה
דמ"ש חלה מכיסוי,
ובשלמא להמהר"ם דפי'
הא דכיסוי בדקר נעוץ א"ש,
אך לרוב הפוסקים הא
דכיסוי אסור אפי' באפר
כירה ובעפר מוכן. ועי' פנ"י
ודבריו צ"ב. ומה
שהאחרונים מדייקים
מרש"י לעיל (בד"ה אין
מכסין) שהחילוק בגלל
שמחת יו"ט וכהרמב"ן,
בתוס' מוכח שלא הבינו כך
פרש"י. ובמהר"ם שיף
(בתוס') כ' דכיסוי הוי
טירחה יתירה.

מסכת ביצה

משמע שבכ"א מהמצות יש שיעור חלה, וכ"ה להדיא בתור"פ, ומה שהק' האחרונים דא"כ איך מהני צירוף סל למצות שנאכלו כבר, י"ל דכמו שהקילו באותה עיסה כאילו היא עדיין שלימה, א"כ אף לענין צירוף סל חזינן כאילו כולם שלימות ומצורפות (וכ"ה בערוך השלחן שכ"ה ז' ועו"א).

ובשו"ת עטרת שלמה (וילנא תרנ"ז או"ח ז') ביאר התוס', דבתחילה (לעיל) כ' "והיכא דשכח כו' ישייר מן הפת" כו', ושם מיירי שיש בכ"א שיעור חלה, ובכה"ג צריך להפריש מכ"א, דבאמת שיטת התוס' דלא מהני צירוף בכה"ג, וכאן במצות מיירי שאין בכ"א שיעור חלה, ומה שמצרפם אח"כ היינו עפ"י הגמ' פסחים מ"ח ע"ב דכך בעינן לעשות ע"ש, וכאן שכח לצרפם בעיו"ט, ומצרפם לאחר יו"ט כאביי שם דלא להפקיע מצות חלה מהעיסה הראשונה, ובכה"ג מהני צירופם.

מתקן, הכלילוהו בגזירת תרו"מ, א"כ עיקר חסר מן הספר.

ולפי צד ב' לכא' לא מובן קו' הגמ', דהא מתקן הוא, וע"כ אסר אבוה דשמואל, ולא פליג אבריה. ובתוס' משמע, דהמקשן ס"ל דכיון דהאיסור דמיחזי כמתקן, כאן שיכול לאכול הכל ללא הפרשה, לא מיחזי לאינשי כמתקן, אף שלדינא יש כאן תיקון למפרע.

שם היכא דהיה לו להפריש מאתמול. וקשה דא"כ ליפלוג וליתני בדידה והו"ל לרבה לחלק אם גמר הלישה בעריו"ט או לא, ולא ה"ל להזכיר שחיטה. וי"ל דרצה להשמיענו דהעמידו דבריהם אף לבטל המצוה, דהדם ייבלע בקרקע, משא"כ בחלה לא תתבטל המצוה גם לאחר יו"ט (שפ"א בגמ').

שם וצריך שתהא גדולה. דלא כרש"י (רא"ש).

שם כל אחת ואחת בפני עצמה. פשטות דבריהם

מסכת ביצה

ט' ע"ב

לכו"ע בין לברייתא בין
למתני' אליבא דב"ה
(ח"מ).

שם משמע דקיי"ל כר'
דוסא. אף דלמסקנה דר'
חייא אמר להם דר' דוסא
לחומרא אין ראייה דקיי"ל
כותיה (וכה"ק האחרונים),
מ"מ מהא דלא אמר להם
תיתי – דר' דוסא לחומרא,
וגם דאין הלכה כמותו,
משמע דאפשר דהלכה
כמותו.

שם ובשבת ליכא חששא
כו'. אין כונתם דהרואים לא
יחשדו בו בשבת, דודאי אם
חושדים ביו"ט שמטיח גגו
באיסור, יחשדוהו בשבת גם
לאיסור הוצאה, רק כונתם
דעיקר גזירת הרואין היא
ברה"ר, וברה"י אסרו שמא
יבוא לטלטל גם ברה"ר,
וע"כ בשבת שלא מצוי
היתר הטלטול ברה"ר ול"ש
עיקר גזירת הרואין, לא גזרו
ברה"י, וכ"ה ברא"ש
ובמרדכי תרנ"ה.

ד"ה אמר פרש"י (כצ"ל).
והוא בד"ה מוחלפת
השיטה, "כאן" הוחלפה

גמ' וב"ה אומרים אף
מחזירין. זה צריך טעמא.
[וי"מ דהתירו סופו משום
תחילתו (ואף שאין לו
הפסד בדבר, צ"ל דיש לו
בזה צורך, דאל"ה אמאי
מחזיר, ועל צורך זה התירו
סופו כו')].

שם משום ר' דוסא אף
מדדין בו. המאירי במשנה
כ' דגם תנא דמתני' בב"ש
ס"ל כן, ומה שנקט מטיין
אורחא דמילתא הוא. אמנם
בצל"ח (שם) מוכח לא כן.

שם "ואי נמי" עד כאן לא
קאמרי בית הלל כו'. פי'
וגם זה צ"ל דגם לב"ה יש
חילוק, ואין זה ככל א"נ
שבש"ס (רשב"א).

רש"י ד"ה משובך לשובך
קתני כו' ורבותא אשמועינן
כו'. אפשר כונתו דריבותא
דעי"ז יראוהו יותר, וי"מ
דכשלוקח מהשובך
יחשדוהו שלוקח לעליה.

תוד"ה מאי כו' דאמר כמאן
דלכו"ע כו'. אף שב"ש
במתני' סברי הכי, כונתם

מסכת ביצה

וא"כ טעמא דאסור רק
משום בנין בכלים
(מהר"ם).

שם, בסופו, ותימה א"כ כו'.
עי' מהרש"א.

י' ע"א

גמ' (מהמשנה דלהלן) ולא
יגביהנו אלא אם כן יש עליו
כזית בשר. ולגבי רישא
בדורסן זה לא מהני (מאירי
במשנה שם), ובזה יש
ליישב הקו' דאם אפי'
להגביה אסור א"כ א"צ כלל
לדינא דרישא, ולפי"ז א"ש
דינים שונה. ובשטמ"ק תי'
ע"ז דקמ"ל דאפי' בשעת
הפשט העור מהבהמה,
אסור לדורסן.

במתני' עומד "ואומר".
היינו בליבו (מאירי, וכ"ה
בשעה"צ).

רש"י ד"ה אבל היכא כו'
דטלטלה בכדי כו'. הקשו
האחרונים (עי' טל תורה
בילקו"מ ועוד): א.
דטלטלה בכדי מ' איסור
טירחה, ואח"כ כ' דבטלה

שיטתן, ועי' גם בהגהות
הב"ח ב'.

שם וכל הנך משניות דמייתי
מחליף. היינו לפי הס"ד
(רש"ל). והכרחו דרש"י
דאם נחליף הא דהשוחט,
א"כ ב' הדינים הראשונים
שבמשנה למה נשנו שם,
דהא דמתנייא דהוי כולם
מקולי ב"ש וחומרי ב"ה
ביו"ט, כמ"ש רש"י ותוס'
שם. עוד הכריחו, הקו'
מעדויות בסוף התוס'
(מג"ש).

שם הני שנויי דחיקי. עי'
מהרש"א.

שם דהתירו סופן כו'.
אמנם להלן מוכח דהתירו
גם משום סופן כו' וגם
משום דחזי למזגא, ולק"מ
(מג"ש).

שם א"כ רבה ור' יוסף כו'.
אך יש נפק"מ במחלוקתם
גם לב"ה (שם).

שם דאין מסלקין משום
דיש בנין כו'. אף שרש"י כ'
(בד"ה אף להחזיר) דהוי
טרחא, זה לענין להחזיר,
אך לסלק ודאי דיש צורך,

מסכת ביצה

טומאת אוהל אלא מדין סופו לצאת, צ"ל דהפתחים לא צמודים לאוהל המת, אלא שיש רווח ביניהם, דאל"ה אמאי לא טמאים בטומאת האוהל, ע"י שטמ"ק רש"ש ומעיל שמואל בילקו"מ, והאחרונים האריכו בזה.

רש"י ד"ה והא אמרת בעומד כו' סגיא. ע"י שמזמין היונים שבחלון מסוים זה (מאירי במשנה).

תוד"ה ב"ש כו' משום רבותא כו'. ע"י מהרש"א (על הרש"י, בסופו), דהק' דב' ענינים הם, חידוש דברירה וחידוש דחשב, ומה שיידך לומר ריבותא, ותי' צ"ב.

י' ע"ב

במתני' שניים ומצא שלושה אסורים. מספק, ע"י מעיל שמואל בילקו"מ. וע"י להלן מ"ש בזה.

בגמ' הנך אזדו לעלמא והני אחריני נינהו. אך עדיין קשה אמאי איכפל תנא להשמיענו זה בשחורים

הזמנה וא"כ הוי מוקצה. (ב) אם הוי מוכן, איך שיידך לשנותו להיות מוקצה למפרע. ובראש יוסף כ' (עפ"י הר"ן) דבדבר שהוא מוכן גמור, ל"ש להחזירו למוקצה, אך כאן מתברר למפרע שהכנתו בטעות. וע"י להלן ברש"י ד"ה גזרינן.

רש"י ד"ה לפני הדורסן כו' שזהו צורך עיבוד כו'. וכששוטחן נראה ומיחזי כמעבד (מפרשים).

רש"י ד"ה גזרינן כו' טלטול שלא לצורך. ולעיל בראש העמ' כ' רש"י דבטלה הזמנה למפרע והוי מוקצה. ובמהר"ם לעיל ב' ע"א בתוד"ה דלמא כ' דגם כונת רש"י כאן למוקצה, וצ"ע בלשון רש"י. ובראש יוסף כאן כ' דכונת רש"י לטירחא (ולכא' מוכח כן מלהלן י"א א' בברייתא דב"ש עי"ש), ובבגדי יו"ט האריך בזה ועדיין צ"ב.

רש"י ד"ה ולו כו' כולם "פתוחים". לפי מ"ש בדיבור הבא דאין כאן

מסכת ביצה

עוד יונים בשובך שלא הזמינם, א"כ כולם קרובים, וגם לא איצטריך לאוקמי בדף (שטמ"ק).

רש"י ד"ה בדף כו' מגרשים. הוצרך לזה דאל"ה גם אם מצא בתוך הקן, היה לנו לחשוש שמא אלו שהזמין אזלו ואלו שבקן הם מהדף (ח"ס).

שם דהווי להו כולהו קרובים כו'. "ואע"פ שהקן קרוב מן הדף, כל ששניהם קרובים אין מדקדקין בכך" (לשון המאירי), ובס' "חידושי הרב המאירי" בהא דלפני הקן במתני' כ' הלשון "וכולהו חד מצרא מקיף להו". אמנם הנה כ' כאן רש"י "הלכך זיל בתר רובא", וביותר מ"ש להלן י"א (בד"ה בדף) "הלך אחר הרוב דאיכא תרתי", ותמוה דאמאי צריך לזה, דאפי' ללא רוב, הא הוי ספק מוכן דאסרינן בסוגיה (ולא נראה מלשון רש"י שכ' כן לרווחא דמילתא).

והיה אפ"ל דרש"י ס"ל כהרשב"א דספק מוכן

ולבנים, הול"ל שזימן שחורים בלבד ומצאן בצד הקן, והיינו באמת דינא דסיפא, ומאי קמ"ל ברישא, וכן הקשה הצל"ח (בד"ה כגון). [ושמא יש יותר חידוש לומר תרי זימני דאלו אזלו לעלמא וכו'].

שם אי אחריני נינהו. אף שבשניים ליכא ריעותא, אך כיון שאלו שבקן מגרשים את הבאים מבחוץ כמ"ש רש"י, וכאן נוסף א', הוי ריעותא לומר שכולם התחלפו (ח"ס).

רש"י ד"ה מידי דלא חזי ליה כו' יתר על צרכו. ק"ק דלעיל כ' דלא יטלטל השאר דהם מוקצה. ועי' ר"ח שכ' שיטעה לחשוב כל השובך הכנתי לי, וכ"ה בשטמ"ק מהריטב"א [והיינו כד' הרשב"א ועו"ר דאם מכין כל השובך הוי הזמנה ויכול למחר לאכול שניים בלבד].

רש"י ד"ה זימן שחורים, ולא היה שם עוד. דאל"ה לא א"ש הא דאי' בגמ' דמסייע לר' חנינא, דאם יש

מסכת ביצה

רבא להעמיד בעליונה ותחתונה ולא בשוין. ובראש יוסף תי' דמיירי דבקן שלא הזמין יש יותר יונים, וא"כ ל"ק על הרשב"א דהא יש רוב לאסור, וכ"ת א"כ פשיטא, ע"כ אמר רבא דהחידוש בעליונה ובתחתונה ומיסרך סרוכי, ומיושבת גם קו' ב. אמנם זה תמוה דא"כ עיקר חסר מן הספר, דרבא לא הזכיר כלל דאיכא רוב מוקצין, וצ"ע.

שם ולא מצא בעליונה כו'
ולא מצא בתחתונה. לכא'
תמוה אמאי צריך לזה, דאף אם מצא בשניהם לפני הקן (דבכה"ג ליכא חזקה דכאן נמצא כאן היה כמו במצאן בתוך הקן, וכדאי' במתני'), ניחוש לאחלופי המוכנים באינם מוכנים, ומה הוסיף במה שלא מצא כלל בקן השני. ובשטמ"ק (להלן בד"ה ואקשינן) כ' דבכה"ג אה"נ דמותרין, ורק אם לא מצא בשני אז אסורין, דבשביל להתירן צריך לומר תרתי, גם דאותם שאינן מוכנין אזלו לעלמא, וגם

מותר, וע"כ לאסור בעינן לרוב. אמנם כל הפוסקים שנו"נ טובא בדברי הרשב"א לא הזכירו דרש"י הוא תנא דמסייע ליה.

עו"ל דרש"י פליג על המאירי הנ"ל, והיה קשה לו דמאי אהני דף, הא אי"ז קורבא דמוכח כמו הקן, ע"כ כ' דהוי רוב שהוא גם קרוב, שאז אזלינן בתריה (דלא כר' חנינא דאזיל בתר רוב לחוד).

רש"י ד"ה הכל חולין כו'
לא הפרידן זה מזה כו'.
ותמוה דא"כ מאי קו' על מתני' דידן דכאן יש סברא מיוחדת שלא מפרידן. ובראש יוסף (בתוד"ה הכל) כ' דדרך הגוזלות לעוף יחד כולם, אך מדדין כ"א לבד. (ומהר"ם שיף כ' דאדם נוטלן (דהא לא ידע עכשיו הא דמדדין), וצ"ב דסו"ס יתכן דלקח רק א').

י"א ע"א

גמ' רבא אמר כו'. מכאן ק' על הרשב"א דספק מוכן מותר. עו"ק אמאי נצרך

מסכת ביצה

לפני כל השובך (שעה"צ
תצ"ז ס"ו).

רש"י ד"ה בדף כו' דאיכא
תרתיה. עיי' מ"ש ע"ז לעיל
ברש"י ד"ה בדף.

רש"י ד"ה איכא דאמרי
אמר אביי כו' שני אביי
גופיה הכי. ר"ל דבתברא
חדתא יש סיבה חשובה
לחשוש למימליך (דחס
עליה), וא"כ הו"א דשוה
בדינה ל"עלי" (אף שהתם
ב"ש אוסרים מדין מוקצה)
ולא נדייק "פשיטא עלי
תנן", וא"כ א"צ לתי' קמא,
וכ"פ בשטמ"ק.

רש"י ד"ה אין מוליכין כו'
אם היו רחוקים. זה לא יתכן
דהו"ל לפרושי כמה
רחוקים (רשב"א).

רש"י ד"ה הא קא משמע לן
כו' קרוב למליחת בשר.
דאין הרבה מלח כמו
לקדירה (תולדות יעקב).
וברא"ה פי' אפי' הרבה
מלח אך לזמן מועט.

י"א ע"ב

לומר שהמוכנים יצאו לפוש
לפני קינם, ותרתיה לא
אמרינן להתיר. ועדיין צ"ב.

שם אילימא במפורחין כו'
והני אחריני נינהו. אי לא
קיי"ל כו' חנינא א"כ אזלינן
בתר קרוב דלפני הקן וא"כ
שרי אף במפורחין, ובפתח
עיניים ושפ"א כ' דבאמת
קו' הגמ' להלכתא דקיי"ל
כו' חנינא (ובשטמ"ק כ'
דהקו' רק לאביי דאיירי
בדף, אך לא לרבא).

במתני', בסופה, וב"ה
מתירין. ולפי עולא להלך
בע"ב דהתירו סופן משום
תחילתן, ע"כ התירו אף
מוקצה להגביה העור
(ראשונים).

גמ' אתי לאמלוכי כו' כיון
דשחטה כו'. נ' דחיישי
לאימלוכי רק בדברים שגם
השתא יש לו עדיין טירחה,
כגון שאחרי שיביא התבלין
יצטרך לטרוח לדוך התבלין
וכדו', וכ"כ בצל"ח (בד"ה
ועוד נלענ"ד).

רש"י ד"ה לפני הקן. ואין
זה הדף דאביי, דהוא למטה

מסכת ביצה

ליתב ואי דרסי דרסי, אך יל"ע באדם הלומד דין זה בשו"ע וכדו' דמותר ליתן העור לפני הדורסן, ולא כ' ע"מ לישב, מאי איכא למימר.

שם בדבר שיש בו עבוד. מהר"ן והמאירי נ' דעיבוד בחלבים הוא דאו', דאינם אוכלין גמורים, ולהריטב"א (בשטמ"ק, ועו"ר) רק דרבנן. והאחרונים נחלקו בד' רש"י אם כונתו דבחלבים הוי דאו', או אדרבא מדויק מלשונו ד"בדבר שיש בו עבוד" הוא דאו', אך לא כאן בחלבים (אמנם אף אם הוי דרבנן, גזרו אטו מליחתן).

רש"י ד"ה ורחבא, י"מ ספק כו'. עי' מהר"ם. ובדק"ס הביא מדפו"י והערוך ור"ח בפסחים דגרסי' "ראבי" או "רבי" עם רי"ש קמוצה, שאינו לשון רבי ולא לשון רב, וכן מדויק בתוס'.

שם בסופו, דלא נספקיה בדרב יהודה אחרינא. ר"ל דכיון דלא היה כלל בזמנו ומקומו דר"י הנשיא, יכול

גמ' מולח אדם כו'. ופירש"י חד טירחא, ובפשטות ענין ההיתר מדין ריבוי בשיעורים שדנו בה בסוגיות דלהלן. והאריכו הראשונים והפוסקים ביסוד ההיתר, ובדיני הערמה, ואם שמואל ור' אדא בר אהבה פליגי או לא, ובפרטי הדינים.

שם דלאו בר עבודה לא. דיש שבותים שגזרו אף במקדש (רשב"א ורא"ה). וי"מ דקמ"ל דרק שבותים לצורך עבודה התירו.

שם ואע"ג דלא התחיל נמי. וקשה דבמתני' קתני הפותח והתחיל דוקא. וי"ל דבא להשמיענו דלרבנן, דהלכתא כוותיהו, אסור אף בזה (שמחת יו"ט בד"ה ועולא עיי"ש).

רש"י ד"ה התם לא מוכחא מילתא כו' דמימר אמר כו'. וקשה דתינח כלפי הרואים, אך הוא בעצמו אם יודע שנותן לדריסה ולא למיזגא אמאי שרי. ובאמת הרשב"א כ' דאם בא לישאל צריכים לומר לו שיניח ע"מ

מסכת ביצה

שלמה בסוגיין ד"ה ועוד נראה (והביאווהו האחרונים), אמנם מ"ש שם לדייק כן מהקרא צ"ב). אמנם הלשון "מתוך שהותרה לצורך הותרה שלא לצורך" לא מ' כן, וגם לכא' זה א"ש רק לרש"י דאף שלא לצורך כלל שרי מדאו', אך להראשונים דגם מדאו' בעינן צורך קצת, קשה לומר כן.

שם שהותרה הוצאה לצורך. במגיד משנה (פ"א ה"ד) כ' דכיון דמוציאין גם או"נ שייכת היא למלאכת או"נ שהותרה, עיי"ש ביאורו ג' דרגות במלאכות (ועי' גם בראש יוסף במתני').

רש"י ד"ה בערוב הוצאה כו'. צ"ל והוצאה וכ"ה בכת"י (דק"ס). אך קשה דעירוב דרבנן ולא שייך לנד"ד [ומכח קו' זו דוחה הטו"א (ביומא ס"ו ע"ב) את פרש"י. וברא"ה כ' כיון דסו"ס הוצאה ניתרת ע"י העירוב נקט האי לישנא].

היה לקרוא לרבו "רבי" יהודה, ולא יטעו לחשוב דכונתו לר"י הנשיא (רש"ש).

רש"י ד"ה דאין בנין בכלים כו' קאסרי ליה ב"ה מדרבנן. בראש יוסף כ' מאיסור בונה, וכ"ה במאירי במשנה, ועי' פנ"י כאן ובתוס'.

תוד"ה מערים כו' אבל אחרי אכילה לא. היינו אף שטועם מזה, כיון דאחר אכילה לא שייך להערים ולומר שיאכל כל התרנגולת.

יב ע"א

גמ' מתוך שהותרה כו'. מקור דין "מתוך" לא נתברר היטב, עי' מ"ב תקי"ח א' שכ' "קיבלו חז"ל". ובשטמ"ק כתובות (ז' ע"א ד"ה וז"ל שיטה ישנה) כ' דהיתר או"נ אי"ז היתר בפעולה הנעשית עבור או"נ, אלא זה היתר המלאכות, דאותם המלאכות דאו"נ לא נאסרו כלל ביו"ט (וכ"ה במגיני

מסכת ביצה

טלטול, דלא תקשי
מהמסקנא.

רש"י ד"ה פליגי וכו'
וירמיה היה כו'. וקשה דזה
הו"ל לפרש ברב יוסף
ואמאי המתין רש"י עד ר'
יוחנן (וכן הקשו ח"ס
ועו"א). ובחי' חמדת שלמה
כ' דרב יוסף מסכים עם רבה
בדרשת הפסוק דירמיה,
ופליג עליו דלא ילפינן
משם דאין כלל מלאכת
הוצאה (דא"כ ליפלגו
באבנים), אלא ילפינן משם
היתר ד"מתוך", ולפי"ז לר'
יוסף אמרי' "מתוך" רק
בהוצאה ולא בשאר
מלאכות, ודוקא לר' יוחנן
אמרי' מתוך אף בשאר
מלאכות, ולא מקרא
דירמיה, וע"כ כ' רש"י רק
בר' יוחנן דהיה מזהירן על
השבתות כו'. וזהו מ"ש
רש"י כאן "ואף ר' יוחנן
סבר במתוך גרסינן",
לאפוקי מגירסתנו דאי'
"הוצאה", דבאמת לר'
יוחנן מתוך שרי אף בשאר
מלאכות [וכ"ה באמת
בדק"ס דל"ג "הוצאה"],
ועפי"ז גם תי' קו' מהרש"א

רש"י ד"ה אלא מדלא
אפלוג באבנים כו'. בש"י
רש"י בסוגיה צ"ב מאי
אתקפתייה דר' יוסף על
רבה, הא גם לדידיה אמרי'
מתוך והמלאכה הותרה,
א"כ אמאי גזרו רבנן טפי
לר' יוסף מלרבה לגבי
אבנים [וכן הק' האחרונים,
והרשב"א דחה את פרש"י
גם מכח קו' זון]. ועי'
שטמ"ק שביאר שלר' יוסף
שם מלאכה עליה אלא
שהותרה, משא"כ לרבה אין
כלל מלאכת הוצאה ביו"ט,
ובצל"ח (בתוס') כ' נפק"מ
בזה. אמנם עדיין ק' דסו"ס
אמאי גזרו חז"ל, דהא
סו"ס המלאכה הותרה, ולא
שייך שייכשל באיסור דאו'.
ובמהר"ם כ' דגזרינן אטו
שאר מלאכות, וצ"ע.

שם דהוי טרחא דלא צריך.
לפי מ"ש לעיל (בד"ה
ליפלגו) לכא' הו"ל למימר
כאן דאסרו אפי' בטלטול
משום מוקצה, אמנם עי'
מהר"ם שם דפי' דקו' רב
יוסף לא קאי אטלטול אלא
על הוצאה, ומ"ש רש"י

מסכת ביצה

אמנם הביאונה"ל הביא מהפוסקים לא כן אלא דכל ת"ת הוא צורך היום, וכ"ה בחינוך.

י"ב ע"ב

רש"י ד"ה מתנות כו' ואע"פ שאין טובלין כו'. וקשה דאדרבה כיון שאין טובלין, אין כאן תיקון, וממילא ל"ש לאסור (וכה"ק האחרונים, ע"י רש"י). וצ"ל דכיון דלעולם אינו אוכל הבהמה קודם שמפריש ממנה המתנות, שלא יכשל באכילתן, נחשבת הפרשתן כתיקון כלפי שאר הבהמה, אף שאין כאן תיקון דיני.

שם בסופו, וכולן משום גזירה כו'. וקשה דהא מתנות הגבהתן שרי, וכקו' ב"ה, ומאי סברת ב"ש, ובבית מאיר (ע"י ילקו"מ) כ' דאפ"ה חדא גזירה היא עם הגבהת תרומה ולא פלוג. ובתור"פ כ' משום טירחא דלא צריכא, וברשב"א בשם התוס' כ' משום הוצאה ומיירי ברה"ר, ונבפנ"י כ' דדמי

ושאר קו' על רש"י, וביאר היטב כל הסוגיה.

תוד"ה דלמא. ע"י מהרש"א, והאחרונים הקשו על דבריו דאם תוס' קאי על המסקנה א"כ העיקר חסר בדבריהם, וגם היכי משמע להו דלב"ה דשרי הוצאה משום מתוך בעינן עירוב, ועוד דהרי תוס' באו ליישב את רש"י, ושי"י רש"י במסקנה ד"מתוך" מהני אפי' שלא לצורך כלל. ודברי התוס' עדיין צ"ב.

שם בסוגריים, דגרועה היא כו'. וא"כ אף לגבי שבת חידוש הוא להכלילה במלאכות, ואין לך אלא חידושו, ולא ביו"ט (רשב"א).

תוד"ה ה"ג, בסופו, מה צורך יש לו בה. אף שזה מצוה (וכ"ה בר"ח), וריצוי וכפרה, מ"מ אין כאן צורך היום כלל ואין נפק"מ אם יקריב מחר (מעיל שמואל, וכן ברא"ש כ' "צורך היום"). ולענין ס"ת, הח"ס כ' במשנה שמוציאו לקריאת היום ואל"ה אסור,

מסכת ביצה

קודם יו"ט כצידה וכדו' נאסרה, ואף שגם דישה בכלל זה, אפשר דזה דוקא בדישת תבואה, אך פריכת קטניות רגילים לעשות סמוך לאכילה וביו"ט (עי' רש"י להלן י"ג ע"א ד"ה אבל קטניות), וע"כ שרי מדאו' אף שהיא תולדת דישה שאסורה מדאו'. ובאמת הראשונים חילקו כן (עי' רא"ה ריש אין צדין) לגבי מלאכות טוחן ובורר, שיש טוחן שאסור מדאו' ויש שמותר, אלא שהם כתבו כן לשיטתם שהגדרת מלאכה האסורה היא מה שנעשית לימים רבים וע"כ טוחן שלא לימים רבים שרי, ולשי' רש"י חילוק זה הוא חידוש טפי. [והפנ"י גם כ"כ לחלק בין דישת תבואה לקטניות, אלא שכ"כ בשי' הנ"ל דתלוי בימים רבים].

רש"י ד"ה מוללין מלילות, דדש כלאח"י היא כו'. זה תמוה מאוד דבהבעיה לא הזכיר כלל דהוי כלאח"י, והספק הוא בדאו', ומנ"ל

למקח ממכר]. ומ"מ זה ברור דכל הני כתבו כן בדעת ב"ש, אך בדעת ב"ה שאסרו רק הולכת תרומה, פשוט שחדא גזירה היא עם הגבהת תרומה שאסורה, וב"ש הוסיפו לגזור גם בהולכת מתנות, כל חד לפי טעמו.

רש"י ד"ה מהו לפרוכי כו' דאפשר מעריו"ט כו'. עי' רש"י להלן כ"ג ע"ב ריש פ' אין צדין, ונחלקו ראשונים ואחרונים בדעתו אם הא דאפשר מעריו"ט אסור מדאו' או רק מדרבנן, ואם הוי מדרבנן אפשר דכאן הסתפקה הגמ' שמא התירו, אך אם אסור מדאו' [וכן משמעות לשון רש"י שכ' "תולדת דישה היא"] צ"ע מה הצד להתיר כאן אם אפשר מעריו"ט [ולא משמע בל' רש"י שהסתפקו אם מפיג הרבה טעם או מעט כשמכין בעריו"ט]. ואולי י"ל דהא דאפשר מעריו"ט דאסור מדאו' אין זה בכל פעולה ופעולה, אלא בהגדרת המלאכה, דמלאכה שרגילים לעשותה

מסכת ביצה

להיתר "יד" דבורר (שמלאכת בורר הותרה בג' תנאים: ביד, לאלתר, אוכל) שאין ההיתר מדין שינוי אלא שאי"ז צורת המלאכה, או דהוי שינוי "גמור" שמותר אפי' לכתחילה, כמ"ש הב"י (שכ"א) משבלי הלקט בקתא דסכינא שבורר ביד הוא שינוי גמור וע"כ שרי אף לכתחילה.

רש"י ד"ה אם כן, בסופו, מפריש מהן תרומה על כרחו. ע"י להלן ל"ז ע"א דפירי דטבילי האידנא מפרישין ביו"ט, ובשעה"מ (מעשר ה' כ"ג) כ' דהיינו דוקא בכה"ג דלא היה יכול להביאם לידי חיוב קודם יו"ט, וזה מה דאי' שם עיסה (ועי' רש"י ריש ט' ע"א שכ' כדי לאכול פת חמה), וכן הכא מלילות וקטניות מפיגין טעמן במקצת אם ימלול בעריו"ט, וע"כ מקשה כאן א"כ מצינו כו'. אמנם האחרונים נחלקו עליו, אך בספר הישר לר"ת (שו"ת צ"ז) כ' להדיא כהשעה"מ.

לרש"י להמציא כאן דבר חדש.

ולפי מ"ש בהערה הקודמת א"ש (וכעי"ז כ' בס' מחנה אברהם על מקואות), דהנה רבא אמר תרתי, מוללין מלילות, ופורכין קטניות, ובשלמא קטניות שרי דדרך לפורכן ביו"ט עצמו לצורך הקדירה, אך מלילות הם חיטיין, שנידשין קודם יו"ט, ואמאי שרי, וע"ז תי' רש"י דאה"נ ושרי מדין שינוי שדשן ביד במקום במורג וכדו' בשדה, וא"ש הא דפי' כן רק על מלילות ולא על קטניות, דהם דרכן בפריכה ביד מעט מעט ליתן בקדירה (ובשבת הפורכן חייב מדאו', וכ"כ בחי' צ"צ כאן), והיתר דידהו דהוי מלאכת או"נ דדרך לעשותה ביו"ט וכנ"ל.

רש"י ד"ה מיד ליד, "שלא כדרך חול". אם כונתו ל"שינוי", הול"ל "כלאחר יד", כמ"ש לעיל בד"ה מוללין, ועוד דשינוי אסור מדרבנן ואמאי שרי כאן לכתחילה. ויל"ע אם כונתו

מסכת ביצה

כו' נעשית הכנסתו גורן. זה תמוה דהא לר"י בר יהודה לית ליה כלל גורן חוץ ממירוח הכרי, כמ"ש רש"י לעיל (וכה"ק פנ"י, עיי"ש וצ"ע). וגם אם שייך סברא בזה, מנ"ל להמקשן לעשות מזה קושיה (ומכח זה דוחה השטמ"ק את פירש"י).

רש"י ד"ה כותש כו'. ומה שצריך לכתוש, עי' רש"י להלן (ד"ה כותש למה לי) ומ"ש שם.

רש"י ד"ה איכא דאמרי כו' סתם הכנסתם למירוח. עי' רש"ש (והא דפליגי במציאות הק' גם תור"פ).

רש"י ד"ה כותש למה לי כו' דכתיב דגנך ודרבנן דומיא כו'. האחרונים תמהו ע"ז דהא אם איסורייתא טבלא א"כ הכנסתן לבית זהו גורן כמ"ש רש"י לעיל, והיא גמר מלאכה ודיגון שלהם, וא"כ אמאי בעי לכתוש.

תוד"ה הא כו' משכחת לה לר"י בר"י דזכאי בהרמתה באכילת קבע. לפי"ז קשה למה טורח הש"ס למצוא

תוד"ה הכא כו' כיון "שהיה" בדעתו כו'. לשון זה לאו דוקא דהא מיירי שאכל בפועל, וכן ליתא ברא"ש ובכל הראשונים ובתוס' בכתובות. [ואפשר דר"ל דכיון דדעתו לאוכלו, עי"ז אחשביה לאוכל, והוי כצורך קצת].

תוד"ה אין כו' ילפינן מהיא דוקא מה שמתירין כו'. עי' רש"ש, וכ"פ עו"א ובקקיון דיונה, ושם כ' שצ"ל ילפינן מהיא "דיוקא", וא"ש טפי.

י"ג ע"א

גמ' סוף העמ' שכשם שתרומה גדולה כו'. האחרונים הקשו דמלשון זה משמע דזה מעיקר הדין ולא קנסא, ומ"ש במהר"ם שיף (ברש"י ד"ה כותש) קשה עליו כמ"ש שביאור אות מ', ותי' צ"ע. ועי' ביאור כה"ע בחי' מרן רי"ז הלוי תרומות ד"ה והנה צ"ע.

רש"י ד"ה ופרכינן לרבא כו' ירדה להן תורת תרומות

מסכת ביצה

השיבולת עם המוץ שלה קודם המלילה, ואם מולל הרי מתחייב לעשר. ודוחק לומר דהא דפוטר נפק"מ להא שצריך להפריש בשעת המלילה ביו"ט, או דקאי על אכילת בהמה שהיא תמיד אכילת עראי, דברי שא דברייתא איתא "אוכל" ופטור. ואמנם בספר הישר שם מ' דהא דלר' יוסי חייב במלילות היינו דוקא בנתנן לתוך חיקו כדלהלן בע"ב [וא"כ אוכל מהן עראי ופטור היינו אחר שמלל וקודם שנתנן לחיקו], אך בתוס' וש"ר לא הזכירו כאן הא דחיקו, ול' התוס' "כי מללן ביו"ט בא לו חיוב השתא".

תוד"ה איכא כו' והשתא ניחא כו'. האחרונים (יש"ש צל"ח רש"ש ועוד, ועי' פנ"י) הק' דבהא אם קטניות עדיפי משבלים או להיפך, בזה עדיין פליגי הלישנות להיפך לגמרי. ובתוס' היה אפשר לדחוק דסו"ס כיון דלא פליגי לדינא בהיפך, ניחא להו, אך בתור"פ הק'

גוונא שזכאי בהרמתה ביו"ט, הרי כל תבואה שהכניסה קודם גמ"מ שאסורה באכילת קבע, אם נמלך ביו"ט לאוכלה אכילת קבע יהיה זכאי בהרמתה (וכה"ק מגיני שלמה, עי"ש שהאריך בכל דברי התוס'). ובפנ"י (בגמ' בסו"ד) כ' דלא קשה, דבשביל לעשר התבואה צריך דישה ומרוח שאסורות ביו"ט [והתוס' קאי אמלילות, דמעשרם כמו שהם].

שם א"כ נתחייבו מאתמול מעריו"ט כו'. המפרשים (שטמ"ק מג"ש פנ"י ועוד) כ' בד' רש"י שהכניסם ביו"ט, ועי' בית מאיר בילקו"מ.

שם כי מללן ביו"ט בא לו חיוב השתא. והיינו אפי' באכילת עראי כמ"ש בהגו"צ, וכ"ה להדיא בספר הישר לר"ת (שו"ת צ"ז), וכ"ה בראשונים שהמלילה מחייבת למעשר והיא גמ"מ לר' יוסי. אלא שלפי"ז יל"ע על מה קאמר ר' יוסי דאוכל ופטור, דהא ודאי לא אוכל

מסכת ביצה

אוכל ואפ"ה שרי דהוי שינוי, אך א"כ קשה איך כ' שם דבנותן לחיקו חייב דהוי לאחר זמן, ומה בכך הא סו"ס יש כאן שינוי גמור בצורת המלאכה, ולכא' ע"כ מוכרחים לפרש כאן דהא דשרי דהוי אי"ל ["אוכל" "יד" "לאלתר"], דבכה"ג שרי בורר דהוי דרך אכילה ולא דרך ברירה, ולחיקו חייב דהוי לאח"ז, ויל"ע בכ"ז היטב במלאכת בורר.

שם הכא נמי מלאכת מחשבת אסרה תורה. ולמסקנה דשרי קילוף, יש פוסקים דאסור הרבה יחד, רק קילוף א' א', אלא דשרי ליתנם אח"כ לתוך ידו.

רש"י ד"ה מחשב כו' הלכך באומד סגי כו'. אף דמדאו' לא שייך אומד בהאי חיטה שפוטרת הכרי, אך למעשה מפריש בא' משיעורי דרבנן, וזה מפריש מאומד, משא"כ הא דמפריש מאומד דתרו"מ קאי אדאורייתא.

רש"י ד"ה הואיל כו' ורחמנא אמר כו'. הרשב"א

קו' האחרונים הנ"ל וע"ז תי' כתי' התוס', וצ"ע.

י"ג ע"ב

גמ' תרומת מעשר ניטלת באומד. ואף שכ' "מעשר" והיינו עשירית, ילפינן בהאי היקש דאפשר לתת מעשר זה באומד וא"צ לדקדק בשיעורו, או שהמדידה רק למצוה ולא מעכבת (ראשונים).

שם המולל מלילות כו' מנפח על יד על יד כו' לתוך חיקו. וברישא לגבי שעורין איתא אחת אחת ולא על יד, וכן שם אי' לתוך "ידו" וכאן לתוך "חיקו". בחזו"א (מעשרות ד' ט"ז בד"ה הא) כ' דקילוף מלאכתו בכל אחת לבדה, וכשמצרפן לא הוי דרך אכילה אלא דרך גורן, אבל מנפח לזרות המוץ, מלאכתו בכל שבידו בב"א, והוי דרך אכילה בכך, ולא הוי גורן אלא במניח בחיקו.

שם אר"א וכן לשבת. הרמב"ן בשבת ע"ד כ' דכאן הוי בורר פסולת מתוך

מסכת ביצה

חיטה א' פוטרת כל הכרי
(כמו"ש לעיל בד"ה
מחשב). ועי' בגדי יו"ט
מ"ש בכ"ז, וצ"ב.

רש"י ד"ה וכן לשבת כו'
דכלאחר יד הוא כו'. ואע"ג
דכל שינוי אסור מדרבנן
(עי' לעיל י"ב ע"ב רש"י
ד"ה מוללין) וכאן שרי
לכתחילה (כדמוכח להלן
מכסי כסי), צ"ל דאין כל
השינויים שוין (צמח צדק).
אמנם קשה דאם כונת רש"י
דיש כאן שינוי בצורת
המלאכה (שדש ביד ולא
בכלי וכדו'), הא דקיבצן
בידו חייב לא מובן כלל,
דאם היה שינוי בצורת
המלאכה, איך יכול
להתחייב אח"כ שוב ע"י
שקיבצם. וי"מ דאין השינוי
בצורת המלאכה, אלא בהא
דמקלף א' א' הוי דרך
אכילה, וכמ"ש התוס'
(ועו"ר) בשבת ע"ד ע"א
ד"ה וכי לגבי בורר, ה"ה
דשייך היתר דדרך אכילה
בדש. והנה אף שמל' רש"י
באמת מ' כן, לא הוזכר
היתר דרך אכילה בדש ברוב
הפוסקים, וגם קשה לומר

הקשה דכ"ז לא מפורש
בדברי רבא, א"כ מה הוסיף
רבא על דברי ר"ל.

ובאמת לכא' דין זה תמוה,
וגם הא דקיי"ל דאם הפריש
תרו"מ קודם גמ"מ בדיעבד
חל, ואמאי, הא קודם גמ"מ
מותר גם באכילת קבע
מדאו', וא"כ אין ע"ז שם
טבל, ואיך שייך להחיל שם
תרו"מ על מה שאינו טבול.
וברשב"א הנ"ל כ' דאפשר
דגזה"כ הוא מדכתי' מעשר
מן המעשר [ואפשר דכונתו
כמ"ש בקידושין מ"ו ע"ב
(וכן בש"ר שם) דילפינן לה
מהא דילפינן להלן דפטור
מתרו"ג], א"נ דכתי' מכל
מעשרותיכם. ועי' עוד
בדר"א תרומות פ"ג בצה"ל
קפ"ח שהביא עוד ילפותות
ע"ז.

רש"י ד"ה פטור מתרומה
גדולה כו' כל הדיבור. זה
תמוה בתרתי א'. אמאי פי'
כל הענין לגבי הפסד כהן,
ולא לגבי איסור טבל שהוא
במיתה, ואפ"ה הלוי פטור.

ב. לכא' לא שייך כאן
הפסד כהן דהא מדאו'

מסכת ביצה

בחפצא אף ללא מעשה אדם [ובזה אף ר"א בר ממל ידע דל"ש לענין שבת], וחדא אף בכה"ג שאין הפרי הגיע לגמר בישולו מצד עצמו, שייך גמ"מ ע"י מעשה חשוב של האדם, שבמעשה חשוב זה נותן לו קביעותו והוי גורנו, ובזה רצה ר"א בר ממל להשוות לשבת, והוכיח לו רב ששת מהעמדת ערימה דאף במלאכה שע"י אדם אין הגדרים שוים. (אמנם ע"י ר"ח דפי' הקו' ממפקסין, אך נ' דפליג על רש"י וס"ל דאף הפיקוס ע"י מעשה אדם).

רש"י ד"ה ושלא פיקסו כו'
בצלים לביתו אין העמדת ערימת מלאכה. המפרשים כ' דבא ליישב הקו' דהא מעמר בשבת חייב ומ"ש ממעשר, וע"ז כ' "לביתו", וכונתו כהני שיטות דס"ל דאין מעמר חייב אלא במקום גידולן.

אמנם זה קשה טובא: (א). לכא' זה דין מסוים בהלכות מעמר, ולא שייך להוכיח

דבקיבצן בידו זה גילוי דהוי דרך מלאכה למפרע. ובכמה אחרונים (תפא"י בכלכלת שבת דש, צ"צ) הביאו להלכה חילוק זה אם קילף א' א' או קיבצם (היינו בכה"ג שיש איסור דש אף למסקנת הגמ'). ואפשר עוד דבזה פליגי ההו"א והמסקנה כאן, דלהו"א השינוי בהא דמקלף א' א', וע"כ בקיבצם אסור, ולמסקנה השינוי בצורת המלאכה, וע"כ אפי' הרבה שרי. וכ"ז צע"ג.

רש"י ד"ה כסי כסי בהגהות הב"ח א'. המפרשים חלקו ע"ז, דודאי ד"ה "ואוכל" קאי על המשנה על יד ואוכל כו'.

רש"י ד"ה משיפקסו כו'
ונופל מאליו כשמתלבש. וק' דא"כ מהא גופא הו"ל להוכיח דאין גמ"מ במעשר ובשבת שוין, דבשבת ל"ש מלאכה ללא מעשה אדם. ואפשר דתרי גווני גמ"מ יש במעשר, חדא כשנגמר בישול הפרי (כגון כאן משיפקסו), והוא דין

מסכת ביצה

ערימה", וכן נ' משמעות הריטב"א בכונת רש"י.

[ובראש משביר נ' שפי' כונת רש"י "שאינו מתכוין" לערימה, ולפי"ז א"ש ענין מלאכת מחשבת שהזכיר הש"ס שהיא יסוד פטור אינו מתכוין, משא"כ במעשר דגם בכה"ג הוי גמ"מ דל"ש שם ענין דאינו מתכוין].

רש"י ד"ה כיצד מנפח כו'. לעיל ב"כיצד מולל" פי' דהיה קשה לגמ' דאף דהוי כלאח"י במה שמולל בידו (וכדלעיל בברייתא), עדיין הוי עובדא דחול וצריך עוד שינוי (עי' שבת קכ"ח ע"א), וכאן לא פי' מאי קשה לגמ' במאי דקאמר "כיצד מנפח". ובאמת כל הסוגיה כאן צ"ב היטב, מאי קו' כיצד מנפח, ואמאי מחכו עליה דמשני, ומהו בידו אחת בכל כוחו, ואיך כ"ז מתיישב עם הברייתא לעיל דקתני מיד ליד, עי' בראשונים ובב"י ובדרישה שי"ט ס"ג, וצע"ג.

מזה שהגדרת המלאכה בשבת שונה מהגדרת המלאכה במעשר

(ב). לרוב הראשונים אף במעשר בכה"ג שהכניס לביתו פטור אף שאח"כ עימר, וא"כ ל"ש משבת.

(ג). לא נ' כלל שרש"י רומז כאן לדין זה שלא מפורש כלל בגמ', וגם רש"י לא כ' זה בשום מקום, גם התוס' (להלן ל"א ד"ה מן) הוכיחו זה מגמ' בשבת ולא מסוגיה דידן, ומוכח דסוגיין מתפרשא בלא דין זה. גם ק' להני דס"ל דמעמר חייב אף שלא במקום גידולו.

ע"כ נ' ראין כונת רש"י לזה, אלא כונתו דהגדרת מעמר בשבת זה איסוף הנפזרים, ואם כבר אסף למקום אחד אלא שאינם בערימה, ואח"כ עושה מהם ערימה, שלב זה לבדו אין זה מעמר (וכ"כ במנח"ח מעמר ד"ה ועיין), משא"כ במעשר גם העמדת ערימה לחוד מבצלים וכדו' שנאספו כבר הוי גמ"מ, וזה מדויק בלשון רש"י שכ' "העמדת

מסכת ביצה

פה"ב. עוי"ל דאביי משני לר"פ דאה"נ דמהגזה"כ הו"ל למיפטר אפי' אחרי מירוח (כ"ז שלא ראה פה"ב), אלא דסו"ס מאידך גזה"כ ילפינן לחיובא, וס"ל לאביי דאין לאוקמי האי קרא דמחייב לכשהקדים הלוי ולקח לאחר ראיית פה"ב אצל הישראל, דבכה"ג פשיטא הוא דא"א להפקיע חיוב התרו"מ שכבר חל, וקרא ל"ל, אע"כ דקרא אתי לחייב כשהקדים ולקח לאחר מירוח קודם ראיית פה"ב, והקרא דפוטר להקדים ולקח קודם מירוח.

תוד"ה ואם קלף בסופו שהטעם מפני שהוא גמ"מ כו'. בראש משביר ועוד כ' דגם רש"י התכוין לזה, ואין כונתו לאכילת קבע.

י"ד ע"א

מתני' ב"ש כו'. מכל הסוגיה מתבאר דמדאו' שרי לטחון ביו"ט, וביארו הראשונים (עי' חידושי הרא"ה ורמב"ן במלחמות ריש אין צדין) דכל מלאכה דדרך לעשותה בכמות

תוד"ה ומה ראית כו' ותימה כו'. עי' מהר"ם שיף (בגמ') שיישב שיטת רש"י בשופי.

שם פטור קודם ראיית פה"ב כו'. עי' הסוגיא ב"מ פ"ח ע"א וע"ב ובתוס' שם ד"ה לא משיפקסו בבית, ובפשטות כאן אזלי לפי הל"ק דבתבואה בעינן גם מירוח וגם אח"כ ראיית פני הבית ע"מ להתחייב במעשר.

שם קודם ראיית פה"ב כו'. היינו קודם שהישראל הכניס לביתו, אך הלוי הכניס אח"כ לביתו, דאל"ה ליכא חיוב כלל, אף בישראל, ולא רק בדין דידן שהלוי הקדים בשיבליים.

שם, בסופו, דין הוא כו'. אמנם הראשונים כבר הקשו ע"ז דאם אין חיוב מעשר קודם ראיית פה"ב, דזהו הגמ"מ, א"כ מ"ש מהא דהקדים הלוי קודם מירוח דפטור (והיינו שפטור הלוי גם כשאח"כ מירח וראה פה"ב). והאחרונים יישבו דעיקר הגמ"מ הוא במירוח אלא דבעינן גם שיראה

מסכת ביצה

ומדוכה היא הקערה שבה התבלין]. ולפי"ד גם לב"ה במלח שרי במדוכה של אבן.

גמ' ת"ר אין עושין כו'.
מסוגיין מתבאר דאסור מדרבנן, ומדאו' שרי כתישת חיטים, ולהראשונים שהבאנו במתני' שפיר י"ל דרק טחינת חיטים לקמח רגילות לעשות לימים רבים, משא"כ כתישה לחלקים.

רש"י במתני' ד"ה "או"
בעץ פרור. אף שלא מצאנו גי' זו במשנה, הכי משמע ליה (תוי"ט). ולפי"ז בפך של חרס יכול לדוך אפי' במדוך של אבן כדרכו, ובעץ הפרור (שהוא במקום המדוך) יכול לדוך במדוכה של אבן, וכ"ה במפרשי המשנה.

רש"י ד"ה עמהם [ובגליון].
מ"ש רש"ל צ"ע, וגם לא משמע כן במלחמות, שכי' הטעם שכיון שלא טורח במלח לבד לא הוי עובדין דחול (ברכי יוסף). וכ"ה

גדולה ולימים רבים אסורה, ואפי' אם רק ברוב פעמים עושין כן [וע"כ קצירה אסורה אף שפעמים אדם תולש פרי א' מהאילן או ירק מהערוגה], ואם ברוב פעמים עושין אותה ליומיה (כבישול ואפיה) מותרת, ויש מלאכות שפעמים כך ופעמים כך, וכגון כאן שיש טוחן תבואה לימים רבים ואסור, ויש טוחן מעט תבלין ליומיה ליתן בקדירה ושרי, וכן ברירה להלן ע"ב. אמנם לפי מ"ש התוס' (לעיל ג' ע"א) מהירושלמי דכל מלאכות דקודם לישה אסורות מדאו', צ"ע איך שרי כאן ובברירה להלן (וכן הקשו בפנ"י וראש יוסף). [ובשטמ"ק ריש אין צדין כ' דאפשר דגם כונת הירושלמי לחילוק זה, דמלישה ואילך הם מלאכות הנעשות ליומיה].

שם במדוך של עץ.
והמדוכה יכולה להיות של אבן כדרכה (ראש יוסף, ויש שם ט"ס וצ"ל מדוכה ולא מדוך). [מדוך הוא המקל שמכין בו על התבלין,

מסכת ביצה

באו"ז ומאירי וש"פ
שנדוכין ביחד ממש.

רש"י ד"ה קא משמע לן כו'
לפי שאין כותשין "שום
כתישה" כו'. ואפי' חילקא
ודייסא, והא דתני טיסני
להשמיענו דאסור אפי'
בקטנה (ר"ן). אך ק' דהא
דפשיטא לן דטיסני אסור
בקטנה היינו משום טורח,
וא"כ בדייסא וחילקא דאין
בהם טורח אמאי אסור
בקטנה. ובראש יוסף כ'
דצ"ל דמעיקר הדין אסור
בקטנה גם בדייסא, אלא
שבטיסני אסור בקטנה גם
משום טורח, ומכח זה
פשוט לן דבטיסני מיירי גם
בקטנה, ומגלה לן דגם
בדייסא איירי בקטנה.

תוד"ה בכל דבר. כל התוס'
עד סוף הסוגיה הם העתקה
מרש"י, עיי' מהרצ"ח בדף
ב' ע"א על תוד"ה שאור,
ובתולדות יעקב כאן.

שם בסופו ובשם
"המיוחד". הוא לשון חרוז
עם "ביחד" לעיל.

י"ד ע"ב

גמ' רבא אמר כו'.
הפוסקים (ראש יוסף,
שפ"א, ביאור"ל תק"ד ג'),
נוטים לומר דלרבא לדידן
(דליתא לגזירת עבדים) שרי
אפי' טיסני. ולכא' זה תמוה,
דלא יתכן לפרש הא דטיסני
אסור בקטנה רק משום
עבדי וה"ה לדייסא וחילקא,
דהא אמרי' לעיל "תרת",
ופירש"י דמהא דקתני טיסני
ע"כ דדייסא וחילקא שרי,
והיינו דטיסני אסור משום
טורח, ופשוט דאף לרבא
הוא כן דאל"ה אמאי קתני
טיסני דוקא, ורק על אביי
פליג, וצ"ע.

שם דאיכא פריצותא דעבדי.
בשטמ"ק (ומקו"ד
בריטב"א) כ' לפי תי' זה
דמר שמואל בדקם והיו
נאמנים עליו, ור' פפי
החמיר ע"ע. אך עדיין קשה
לתי' קמא דמוכח דעשו
היום במכתשת גדולה, וזה
שלא כדין לכו"ע, וא"כ
אמאי מר שמואל התיר,
וצ"ע.

מתני' הבורר קטניות וכו'.
רוב הראשונים כ' (ועיי'

מסכת ביצה

שם "בחיִקוֹ". הב"י (שי"ט) פ"י דבורר בידו ואח"כ נותן לחיקו, אמנם הפוסקים (ב"ח שם בד"ה ואם בירר, הדרישה ועוד) פליגי עליו ומפרשים דבורר ע"י חיקו.

שם ושולה. ובזה אף ב"ה אסרו דהוי עובדא דחול (רא"ה ומאירי).

בגמ' הא בעפרא. מברייתא זו מוכח דהצפת המים היא מעשה הברירה, דאל"ה מאי קמ"ל כאן. ומ"מ צ"ל דהא ד"שולה" במתני' שייך ג"כ למעשה הברירה, דאל"ה אמאי תני לה כלל במתני', וא"כ צ"ע מהי פעולת הברירה בזה, ואם אדם א' יציף המים והשני ישלה, מי יתחייב.

מתני' אין משלחין כו'. טעם האיסור כ' בפיה"מ לר"מ דהוי עובדין דחול (ואפשר כונתו דנ' ששולח לצורך חול), ובחידושי הרב המאירי ושפ"א כ' שמא לא יאכלם המקבל היום ונמצא דהוי טירחה שלא לצורך יו"ט.

ראש יוסף) דלב"ש בורר אינה מהמלאכות שהותרו ביו"ט מדאו' נוהא דהתירו לעיל בטוחן, י"ל דבטוחן שייך לחלק טפי בין טחינת חיטים לקמח שנעשית בדר"כ לימים רבים, לטחינת תבלין שנעשית ליומיה, משא"כ בברירה אין חילוק]. וב"ש התירו רק בג' התנאים שגם בשבת מותר, דהיינו אוכל מתוך פסולת, לאלתר [והיינו מה שכ' במתני' נאוכל, ריטב"א] וביד. ולב"ה בורר שרי מדאו' ביו"ט (וג"ז קשה לשי' התוס' מהירושלמי וכמ"ש במתני' דלעיל), "וכדרכו" היינו פסולת מתוך אוכל (רש"י בשבת, והראשונים כאן), אך לא בטבלא וכו' דמיחזי דעביד לצורך חול (- רש"י לעיל י"ב ע"ב ד"ה אבל, וש"ר כאן).

והא דתני כאן "קטניות" א"ש טפי לפי הרמב"ן (הביאו השטמ"ק ריש פרק אין צדין) שכ' שבורר ביו"ט שרי רק בקטניות ולא בחיטים.

מסכת ביצה

מעשה אסור. ועי' במסוהש"ס דבירו' גרסי' ואינן לצורך המועד.

שם מפני שצריך אומן. בתבואה אסור אף שטוחן הוא מעשה הדיוט, וצ"ל ש"אומן" לאו דוקא ור"ל דבעינן מעשה.

רש"י ד"ה מי איכא כו' והוה ליה ככוליה פסולת כו'. לכא' אין זה מובן, דלא שייך כאן דיני ביטול בתערובת (שהרי כ"א ניכר לעצמו), ומנ"ל להקשות בפשיטות דבכה"ג האוכל בטל, וכן תמה בשפ"א. ומהמשך דבריו שם מ' דר"ל דברוב פסולת, אדם מקצה את דעתו מכל התערובת, וע"כ הכל מוקצה. [וכ"ה להיפך, ובזה יישב קו' רע"א אמאי שרי במיעוט פסולת להוציאה הא היא מוקצה].

רש"י ד"ה ור"ש מתיר בתבואה כו' ויכתשם כו'. אין כונתו שיכתשם לאחר שיבשלם בקדירה, אלא או

שם משלחין יינות כו'. המפרשים נחלקו אם דין זה לכו"ע, או רק לב"ה, דלב"ש י"ל שאף יין אסור, דדוקא מנות שאין יכול להניח למחר, וודאי שיאכלם ביו"ט, התירו.

במתני' והן לצורך המועד. עי' להלן ט"ו ע"א דמותר לשלוח תפילין אף שהם לצורך חול (ועי"ש מהראשונים דיש לו שמחת יו"ט בעצם קבלת המתנה, אך בתבואה אסור כמתני' דלעיל, דבדבר המחוסר מעשה אין לו שמחה כ"כ), וא"כ תימה הא דקתני הכא "לצורך המועד". ובהגהות אשר"י (ג') כ' דבעינן לצורך חוה"מ, והצל"ח וראש יוסף הק' עליו דא"כ אסור בשבועות ובר"ה וביו"ט אחרון. ובתולדות יעקב פי' דקאי רק על כלאים, ור"ל דשרי לשולחן רק בכה"ג שיכול להשתמש בהם כמו שהם גם ביו"ט, והיינו בקשין כדאי' בגמ', לאפוקי אם צריך מלאכה להסיר הכלאים דאסור, כמו בתבואה לעיל דבמחוסר

מסכת ביצה

תוד"ה הבורר כו' היה יכול להקשות. היינו מאי קאמר ר"ג "דברי הכל", הא לב"ש אין זה (ראש יוסף).

תוד"ה מפני כו' במשקה "דזב וזבה". בצל"ח כו' דל"ג (דכל המשקין מטמאין כלי מדרבנן מגזירת משקין דזב וזבה, וכה"ק הרש"ש).

שם נותן הכלים לתוכה. המפרשים התקשו בדבריהם, ועי' פסקי תוס' שכ' שכך היה במדבר, ובמקד"ד (טהרות נ"ד סק"ב סוף ד"ה הקשו) כו' דכיון דאז הפרוכת יש לה שם בגד, אף הפרוכות דמקדש שם בגד עליהן, וא"צ שישתמשו בו בפועל.

שם ובה"ג גרס וילון אסור כו'. ולדבריו וילון טמא אף בלא טעם דהשמש מתחמם, דכיון שאינו קבוע לחלוטין ואפשו להסירו, אינו נחשב כמחיצת הבית, וה"ה פרוכת וא"ש (צל"ח).

ט"ו ע"א

יבשלים או יכתשם (שלמי תודה). ובמכתשת קטנה היינו כתנא דברייתא בתרייתא לעיל ע"א.

רש"י ד"ה שלא יעשנו בשורה כו' אנשים הרבה כו'. ואם א' מחזיק הדורון והשניים מלווים אותו מותר להראשונים, חוץ מלרבנו אפרים דפי' דבג' אסור דנ' כלוקח מוכר וסרסור, ולדידיה אסור אף בזה (ראש יוסף בגמ').

רש"י ד"ה שנאותין, מתקשטין. ולא פי' כפשוטו שנהנין, דבא לומר דמותר לשלוח רק דברים שיש בהם תשמישי והנאת הגוף, אך הנאה בעלמא אסור (בגדי יו"ט בתוד"ה מפני).

רש"י ד"ה אסור לישן עליהם, "מדרבנן". אף בברייתא לעיל הוא מדרבנן כדקתני "אמרו חכמים", אלא משום לתא דאו' שמא תיכרך כו', משא"כ הכא הוא רק מדרבנן (ר"ן עי"ש).

מסכת ביצה

הצבע נתפס היטב בגלל
הקמטים שבבשר.

שם אי דלא מינטרא מאי
אריא כו'. מוכח דהקושיה
על אביי, וכ"ה ברש"י, אך
באמת זה קשה גם על
הברייתא, דאף דבבית
הסמוך מינטרא, אך במקום
שהיה שם מתחילה לא
מינטרא, וא"כ אפי' מצא,
ואמאי קתני שהיה לבוש
בהן, וצ"ע. (ובפתח עיניים
להחיד"א תי' דעל הברייתא
י"ל דאה"נ אפי' מצא,
ונקטה שהיה לבוש בהן
לריבותא דאף בכה"ג לא
יביאם לביתו אלא עד הבית
הסמוך לחומה, אך לאביי
קשה).

שם לא קשיא הא דמינטרא
כו'. לגי' דידן הדרינן
ליישוב הקו' מהברייתא על
אביי, דבברייתא הבית
הסמוך לחומה מינטרא גם
מגנבי, והא דאביי דאין בית
זה מינטרא מגנבי,
ובתרוייהו מיירי דבמקומן
(בשדה) מינטרא מכלבי
ע"כ דוקא בראשו, דמנחי
בארעא אסור כיון דמינטרא

גמ' לפי שאין דרך חימום
בכך. ואפי' בדרך לבישה
ובכונת חימום, כיון שאין
זה חפצא המיועד ללבישה
לחימום (רמב"ם ודר"א).

שם ולא מנעל שאינו תפור
פשיטא. לכא' אין זה
פשיטא, דודאי חידוש הוא
דאין לשלוח דבר שמחוסר
תיקון, דסו"ס קיבל מתנה
ויש לו השתא שמחה (עי'
מ"ש על רש"י ד"ה כל
שנאותין). ואפשר דקו'
פשיטא היינו בתר
דאשמעינן במתני' לעיל
דתבואה אסור, וכאן גרע
טפי, דתבואה חזי ללודיות
וכו', והכא לא חזי למידי
ביו"ט, והא ראייה דר"ש
מתיר בתבואה וכאן לא
פליג.

שם באתרא דמר בישראל
לעיל. בריטב"א (וכן
בשטמ"ק) כ' דמהא דר'
יוסי לא אמר אף בשחור, מ'
דבלבן שרי, דבאתריה היו
הולכים אף בלבן, ומדבריו
מ' דאף דבישראל לעיל שרי,
ודוקא בשחור אסור דאין

מסכת ביצה

וא"כ אמאי שרי. ולפי מ"ש לעיל דלרש"י אסור מדרבנן, י"ל דכאן לא גזרו דלא הוי דרך לבישה וגם לא שכיחא, אך לתוס' אסור מדאורי'. וצ"ל כמ"ש ר"ת בספר הישר (חידושים שפ"ב) דבצירי מיירי באינו שוע טווי ונוז, דאסור רק מדרבנן, ולא גזרו.

רש"י ד"ה ומותר לטלטלו, דכלי הוא. היינו שאינו מוקצה מחמת גופו שאסור בטלטול כלל, אלא הוא כלי שמלאכתו לאיסור שמותר לטלטלו לצורך גופו ומקומו (שטמ"ק, ושפ"א עפ"י הגמ' בשבת).

רש"י ד"ה כל שנאותים כו' כל צרכו. לאפוקי תבואה, שכל שמחוסר מעשה אסרו (פיה"מ לר"מ), כי אין שמחה בזה כ"כ (טל תורה במתני' ובגדי יו"ט בד"ה ועיין).

רש"י ד"ה משלחין כו' ליכא איסורא. וכ"ה בתוס', והנה אין כונתם בזה שסיבת היתר שילוח תפילין בגלל ההיתר להניחם, דא"כ זה

מכלבי ורוב גנבי ישראל (מהר"ם שיף רש"ש מעיל שמואל ועוד).

רש"י ד"ה בקשין. מ' דאין בלבישתם איסור דאו' כיון דאין מחממים, ואפ"ה רק לישב מותר אך לא לבישה, ומדרבנן (שמחת יו"ט ועו"א).

אמנם האחרונים הק' מהא דמוכרי כסות מוכרין כדרכן ובלבד שלא יתכוונו להגן מהחמה והגשמים (כלאים ט' ה'), וזה שייך אף בקשין. ובקה"י (י"א סוד"ה אך) כ' דבגד המחמם שם בגד עליו, ואסור אף הנאה זו דהגנה מחמה וגשמים, אך אין הנאה זו משוייא שם בגד לבגדים קשין.

רש"י ד"ה ערדילין כו' ללבשן "תחת" מנעליהן כו'. "ודומה לשיבה, שאינו דרך העלאה" (או"ז יו"ט שמ"א).

רש"י ד"ה צררי כו' לתיתן בחיקו. לכא' אין זה בגדר הצעה תחתיו אלא בגדר העלאה שאסור אף בקשין,

מסכת ביצה

תפילין, אין דרך ורגילות להניחם (אף דאין איסור כמ"ש רש"י לעיל), ולא הוי כתכשיט. ואפשר דהכרחו לזה מדינא דמתני' (שבת ס' ע"א) דאסור לצאת בתפילין, ובשלמא למ"ד שבת זמן תפילין הטעם שמא יבוא ליפנות ולא תוי ד"א ברה"ר כמבואר בסוגיה שם (ס"א ע"א ע"ש היטב), אך למ"ד לאו זמן תפילין מוכח שם דאסור אף בלא טעם זה (וכ"ה ברש"י שם, דלא כהתו"ח), וכן בסוגיין דצריך לכסותן, ואי הוי דרך מלבוש הרגיל הו"ל למישרי (לולי הא דאתי לאתויי וכו"ל), אע"כ דסו"ס אין רגילות להניחם והוה כמשאוי מדרבנן.

תוד"ה אלא כו' וי"ל דגבי בגדי כהונה מיירי כו'. ע"י מהר"ם שיף.

שם א"כ אפי' קשין אסורין בלבישה ובהעלאה. היינו מדאורייתא (או משום דמקצת הנאה יש אף בקשין, או דמגינים מחמה וגשמים ע"י מ"ש ברש"י),

הוי נאותין בו ביו"ט, ובגמ' אי' בחול, ועוד דלפי"ז הו"ל שסנדל המסומר אסור וא"צ לומר דחיישינן שמא יבוא לנעלו, אלא סיבת ההיתר כמ"ש הרשב"א כאן והתוס' בשבת דזה הוי שמחת יו"ט לקבל התפילין ע"מ להניחם ביום חול, וסנדל אסור שמא ינעל.

ולרש"י אסור לשלוח כל כלי שמל"א מהאי טעמא שמא ישתמש בו לאיסור, משא"כ לשאר ראשונים דס"ל דאף תפילין אסור להניחם בשבת ויו"ט ואפ"ה שרי לשולחן בגלל שמחת יו"ט, ה"ה בכל כלי שמל"א, ורק בסנדל המסומר החמירו משום מעשה שהיה (שטמ"ק).

רש"י ד"ה מניח ידו כו' כלאחר יד. בכל דוכתי דרך מלבוש" היינו אדרבה שדרכו בכך ותכשיט הוא לו ולא משאוי וע"כ שרי, וצ"ע אמאי פי' כאן דפטור מדין שינוי (וע"י רש"י ש). ושמא י"ל דכיון דשבת לאו זמן

מסכת ביצה

דאי' שם להדיא דאין חילוק כלל בין מ"ד שבת זמן תפילין או לא, דלכו"ע לכתחילה אסור ובדיעבד פטור. [ובאמת גם רש"י בסנהדרין ס"ח ע"א ד"ה לחלוץ כ' כתוס', ושם תי' האחרונים דאיירי בבית (עי' מחה"ש ש"ח סקי"א), דלמ"ד שבת ז"ת ממשמש בהן כל שעה ולא אתי להוציא לרה"ר, ע"כ כ' רש"י שם דס"ל לאו ז"ת, אך כאן הא איירי בדרך ול"ש כ"ז]. ואף שהאחרונים האריכו בסוגית חמורות אלו, לא מצאתי מי שהקשה כן להדיא על תוס', וצע"ג. [ובדוחק גדול י"ל דאין כונתם למ"ד שבת לאו זמן תפילין, אלא דקמ"ל בברייתא כאן דשבת לאו זמן תפילין לכו"ע, מהאי איסור דרבנן בגמ' שבת ס"א שם].

שם ולפי"ז קשה כו'. הראשונים תי' דאורחא דמילתא נקט, דבדרך רואה את שקיעת החמה משא"כ בבהמד"ר.

וכאן מיירי בהצעה שהיא דרבנן.

שם והני פורפוינט"יש כו'. היינו שאין הצמר והפשתן תפורים יחדיו, אלא שהחיצון הוא פשתן והמילוי מצמר, דאם אין המילוי יוצא במשיכה א' הוי כאילו הוא תפור עם החיצון.

שם בקשין לא גזור. הראשונים והאחרונים האריכו בגדרי קשין ורכין, דרך לבישה, העלאה, הצעה, הנאת חימום, מתכוין ואינו מתכוין ועוד, ויל"ע היטב.

תוד"ה הכי קאמר כו' אבל "לא תני לאתויי סנדל המסומר" כו'. לשון זה קשה, דלהדיא קתני במתני' "ולא סנדל המסומר" (רע"א).

תוד"ה היה כו' דשבת "לאו זמן תפילין". וכ"כ בסוף הדיבור, ומ' דלמ"ד שבת זמן תפילין שרי להוציאם, אך קשה דזה נסתר מהסוגיה בשבת ס"א ע"א

מסכת ביצה

שם ב"ש אומרים שני
תבשילין. דבעינן היכר
חשוב (ראב"ד ותוס' רי"ד).

גמ' מאי טעמא כו' כל
הסוגיה. יסוד סוגיה זו
במח' רבה ור"ח לענין
הואיל בפסחים מ"ו, עי"ש
בראשונים שהאריכו לבאר
הא דרבא ור' אשי כאן.

שם כדי שיברור מנה יפה
לשבת ומנה יפה ליו"ט.
לכא' "מנה יפה ליו"ט"
הוא מיותר, דכל עיקר תקנת
ע"ת שישאיר מנה לשבת.
[ובספר ישמח לב כ' דכיון
דהרגילות אם אוכל מנה
יפה במשך היו"ט, אח"כ
בשבת יקוץ בזה, ע"כ נרמז
כאן שתחילה יברור מנה
יפה לשבת, ומנה אחרת,
משונה בטעמה, ליו"ט,
וע"י חילוף הטעמים יתענג
בשניהם].

שם אפי' ביום טוב נמי. לפי
הבנת המקשן, לכא' א"צ
כלל לתקנת עירוב, דל"ל
לתקן שיעשה היכר ביו"ט
(בשעה שמבשל סעודת
יו"ט) להשאיר מנה יפה
לשבת, ה"ל לתקן דלא

שם ולילה לאו זמן תפילין.
ויש בזה איסור ע"י מנחות
ל"ו ע"ב.

שם בסוף הדיבור. וכ"ז
בדברי אביי, אך ק' אמאי
הברייתא כפלה בתרי בבי
קידש עליו היום דהיינו
שבת (ובתור"פ הק' כן
ותי' את תי' התוס', ודבריו
צע"ג). ובב"י סי' ל' כ' דגם
בברייתא חד בחול וחד
בשבת, ובביאור"ל כ' די"ל
דקמ"ל בבהמד"ר דאף קבל
עם ועדה הדין כן.

ט"ו ע"ב

במתני' ואם הותיר הותיר
לשבת. קשה מאי קמ"ל
בזה, דאם נותר אפי' לחול
שרי. בצל"ח כ' דקמ"ל
דא"צ הכנה מיום חול,
בשפ"א כ' דקמ"ל דלא
גזרינן שמא יערים, ובבגדי
יו"ט כ' דקמ"ל דלא גזרינן
שמא יבשל לשבת באיסור
(כגון בב' קדירות, דבקדירה
א' שרי להרבות לצורך
שבת), עי"ש שהאריך עוד.

מסכת ביצה

וכ"כ בשמחת יו"ט. וע"ע
מ"ש על תוס'.

שם אוכל ושותה. וה"ה
שאר הנאות הגוף כטיול
ושינה (ראשונים).

שם יושב ושונה. ומ' דאי"ז
חיוב ת"ת הרגיל, אלא
תוספת חיוב ליו"ט.

שם חציו לה' וחציו לכם.
הפוסקים נחלקו אם חציו
ממש או לא, וצ"ע.

רש"י ד"ה מנא הני מילי כו'
אהיכא אסמכוה כו'. בר"נ
בן הרמב"ן כ' דהמקשן ידע
דכאן יש אסמכתא.

רש"י ד"ה רב אשי אמר, לא
לכבוד שבת כו'. א"כ
לרש"י ר' אשי פליג על
שמואל, וכה"ק המפרשים.

רש"י ד"ה התחילו פניהם
משתנין כו' שאחרו לצאת
כו'. זה סותר מ"ש בדיבור
הקודם, ואין לומר שטעו
בזה, דהא אמר בעלי פטסין
וחביות כו' א"כ כעס ע"כ
שעזבו ולא ע"כ שנשאר
(שמחת יו"ט עי"ש וצ"ע).

יבשל ויאכל ביו"ט סעודת
יו"ט קודם שיברור מנה יפה
לשבת. ובאמת הרא"ה פי'
כן בכונת הגמ', אך אין זה
במשמעות הלשון בגמ'
ורש"י. ואפשר דמקשה
"אפי' ביו"ט נמי" היינו
בליל יו"ט.

שם הא כיצד ר"א סבר או
כולו לה' כו'. ומה דאי'
לעיל דלר"א שמחת יו"ט
רשות, היינו ביחס ללימוד,
שאם לומד פטור מאכילה
ושתייה, אבל גם לר"א חייב
בשמחת יו"ט או בלימוד
(לה') או באכילה (לכם),
וכ"כ המפרשים.

המהרש"א וש"א כ' דאף
לר"א יכול לחלק היום,
אלא דס"ל דאף יכול
להתענות ולא חייב באכילה
ושתייה (אף של' הברייתא
ל"מ כן), ולפי"ז יל"ע אמאי
כעס על אותם שיצאו
לאכול (ובתור"פ כ' מפני
כבודו, אך ל"מ כן דקתני
"מניחין חיי עולם" כו').
וצ"ל דמ"מ כיון שהתחילו
ב"יושב ושונה" אין להם
לצאת עד סוף הדרשה,

מסכת ביצה

ועי' מהרש"א שהק' שאין קו' תוס' מובנת דכיון דאינם לומדים ודאי חייבים לאכול. [וואף שי"ל שזו כונת התוס' בתי', אפשר דק' ליה מאי ס"ד, ועדיין צ"ב].

תוד"ה לוו עלי. עי' בגליון מרש"ל, ובהגהות הגר"א. ואפשר דהיה ק' לו על רש"ל דודאי יש כאן הבטחה ברורה שאני פורע, ולא מוזכר כאן שום תנאי שיהיה ראוי לזה או שדוקא אם הוא בעל בטחון, וא"כ מאי גרע הבטחת הקב"ה שיפרע וערב להלוואה מסתם ערב בו"ד שאז מותר ללוות אפי' בלא משכונות, ואין זה בגדר מסכן ממון חבירו (וכמ"ש בשפ"א), ואין זה בגדר לסמוך על הנס דאין זה נס אלא הבטחה ברורה שכך יהיה. ובאמת במ"ב (רמ"ב סק"ג) נ' שהבין שללא משכונות לא ימצא מי שיסכים להלוות לו, ולא בגלל חשש אי פרעון (אמנם עי"ש בשער הציון וצ"ע), אך

רש"י ד"ה יטע בהן אדר כו' ואילו מכרה כו'. אין מובן מה ר"ל בזה, דאם החזיק השני ג"ש והראשון לא מחה בו, לכא' פשיטא שלא יוכל להוציא ממנו בטענה זו, וגם מה הכריחו לזה (עי' שמחת יו"ט וצ"ע).

תוד"ה או. במהר"ם מ' דתחילה הק' הא לר"א יושב ושונה ואמאי אמר להם לכו אכלו, וע"ז כ' דסיים הדרשה והיה זמן אכילה (ויל"ע אי ס"ל כהמהרש"א והאחרונים דאפשר לחלק היום ואכלו לצורך יו"ט, או כונתם דאף דא"א לחלק מ"מ אין חיוב לצום ואכלו לקיום הגוף). ושוב הק' אמאי צוה להם לאכול משמנים וממתקים דוקא, ותי' דסו"ס כיון דיו"ט הוא, ודאי שצריך לאכול בו ממתקים ולא המאכלים הרגילים. אך לכא' עדיין ק' מ"ש "דבשאר ימים נמי היו אוכלים", וא"כ אמאי דוקא היום אמר להם לכו אכלו. והמהר"ם שיף כ' דבאמת זו קו' תוס' השניה, וע"ז תי' "ומ"מ" כו'.

מסכת ביצה

לפי מה שהוא, שביחס לצורת חייו ומושגיו הוא מוציא ברווח ובשפע לשבת או נוהג בצמצום.

שם חוץ משבת שנתן להם בצנעא. לכא' פרהסיא היינו בעשרת הדברות בהר סיני, שגם העמים שמעו, וא"כ אף שבת בפרהסיא, ומה שהביאו המפרשים מרבינו בחיי על הפסוק שפי' שהכונה על פנימיות ענין השבת והענינים הנסתרים שבה, מלבד מה שקשה דהא גם שאר מצוות כך הוא, שלא מצינו שפנימיות ענינים נתנו בפרהסיא, זה נסתר מקו' הגמ' דלא ליענשו עלה, דאין זה סיבה שלא ייענשו (וכה"ק יד דוד).

שם א"ה לא לענשו נכרים "עלה". וקשה דמנ"ל דבאמת נענשו על השבת, ועי' רש"ל שפי' שנענשו על שאר המצוות, אך ל' הגמ' "עלה" מוכח לא כן (דו"מ). ומ"ש המהרש"א זה דלא כרש"י. וכל סוגיה זו לא מבוארת היטב ע"ד הפשט.

מסתימת הלשון כאן לא משמע כן.

ועל גי' הגר"א הק' השפ"א דמאותם שיכול ליקח צדקה ילוה מהם, וא"כ יש לו ממי ללוות.

בר"ח ואקשינן עלה אי משום האי כו'. בתוס' רי"ד ביאר גי' זו.

ט"ז ע"א

גמ' מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה. וקשה דכל עניני האדם נקבעים בר"ה ולא דוקא מזונותיו (מהרש"א, והשפ"א ובישוב הדעת כ' דאפשר דבא לאפוקי ממ"ד דבפסח נדונין על התבואה וכו').

שם והוצאת בניו לת"ת כו'. בשטמ"ק מהריטב"א כ' אף שאר מצוות, ונקט הני דרגילי ושכיחי.

שם שאם פחת כו'. אף שאין קצבה קבועה להוצאות שבת ששייך לומר שפוחת ממנה או מוסיף עליה, צ"ל שהכונה כל אדם

מסכת ביצה

מעשה הניכר לעירוב, וכ"ה בפוסקים, אמנם במ"ב הביא מהמאירי ועוד גוררו אף בעדשים, וצ"ע.

שם אמר רב יוסף ואם צלאן נכרי כו'. להתוס' בע"ז שם ל"ג כאן "נכרי" עי"ש היטב במהרש"א, אך עדיין קשה דלפי"ז א"צ לגרוס כלל "ואם צלאן" דהא בהכי איירי רב! (וכה"ק בנין שלמה בע"ז שם עי"ש).

רש"י ד"ה ומשה לא ידע כו' ולא הודיעו. לפי מ"ש רש"י לעיל שלא יהא יושב ותוהה כו' זה ל"ש כאן, אך מ"מ מייתור הקרא ילפינן לה (שמחת יו"ט).

רש"י ד"ה לא לענשו נכרים כו' שחזר הקב"ה "להענישן". שם בע"ז אי' רק שלא יקבלו שכר, ולא כ' שהענישם על שלא קבלו התורה והמצוות, וצ"ע.

רש"י ד"ה ופת לא מלפתא כו' בכל יום יש לחם. אין ר"ל כפשוטו, דזה לאידך לישנא דתליא בשכיח או לא, אלא ר"ל כל שזה

שם אבל פת לא. נחלקו הראשונים אי מהני לפחות לאפיה.

שם וה"מ דאית בהו כזית. וקשה דהא בכל עירוב תבשילין בעינן כזית כדלהלן בע"ב. ובתורי"ד תי' דכאן בעי' כזית במקום אחד ולא שמפוזרין בקדירה, אך א"כ עיקר חסר מן הספר, דזה לא הוזכר כלל בגמ'. ובשפ"א כ' דאפשר דבכל ע"ת מהני אף אם לא בישל כל הכזית בב"א, ואף ב' מינין מצטרפין, משא"כ הכא דבעינן שכל הכזית בושל בב"א, וכ' דזה צ"ע לדינא.

ומה שנקט עדשים, כ' המאירי שהיו רגילים לאכול קטניות בליל עריו"ט, ומנהג אוכלי קטניות להשאיר למחרת.

שם שמנונית כו' גוררו כו'. הא דשמנונית הוא חידוש טפי מעדשים, דהו"א דאין בה ממש ובטלה לסכין (או לקדירה), ולכא' מהאי טעמא דוקא בשמנונית קתני גוררו, דבעינן בה

מסכת ביצה

דאיבד העירוב בידיים והוי כתחילתו.

שם לא דאית ביה כזית.
וקשה דמאי קמ"ל, דבכזית אפשר גם בתחילתו, וכ' האחרונים (צל"ח רש"ש וכ"ה ברא"ה בסמוך) דקמ"ל דלא נימא דחל שם עירוב על כל מה שהכין ולא סגי בכזית שנשאר.

שם ת"ש תבשיל כו'
"ומבושל". תמוה מה שיין לומר "ואפי" על תבשיל, הלא זהו עיקר ע"ת, ועי' צל"ח. (בתוספתא באמת ליתא תיבת "ומבושל").

שם אין לו שיעור למעלה.
דהו"א דע"י שמוסיף גורע שנראה שאי"ז למצות עירוב (שפ"א).

אך קשה מה שיין לומר "סופו" לענין שאין לו שיעור למעלה, ובחזון יחזקאל שם כ' לחדש בזה דקמ"ל שאם הניח בתחילה כזית לעירוב, ואח"כ הוסיף ע"ז, חל שם עירוב גם עלהתוספת לבדה ואם אח"כ נאבד הכזית הראשון

מאכל פשוט ויומיומי א"א לערב וצריך מאכל מכובד וחשוב, ומ"ש "שהרי בכל יום יש לחם" אין זה סיבה אלא סימן (מהרש"א).

רש"י ד"ה סומך עליהן כו'
לא חשיבי ובטלי. לעיל כ' "שנשארו בלא מתכוין", ומשמע דקמ"ל בדין זה דיכול לסמוך על תבשיל שלא בישלו כלל לשם עירוב, וכאן משמע דקמ"ל דלא נימא דכיון דאינם אלא שיירי התבשיל אין להם חשיבות דתבשיל ובטלי, וזה חידוש אחר לגמרי, ויש לדון נפק"מ בזה, וצ"ע.

ט"ז ע"ב

גמ' או"ד כזית לכל אחד ואחד. מיירי בנתקבצו כמה אנשים יחד, דאשתו וב"ב ודאי יוצאין בעירוב הבעה"ב כדאי' ברא"ש.

שם מאי כל שהוא לאו
אע"ג דליכא כזית כו'.
וקשה דהאיש לחלק בין תחילתו לשיוור, ובשפ"א כ' דדייק מהא "דאכלו" דמ'

מסכת ביצה

באחרונים האריכו אמאי לא
איבעיא זה אליבא דרב
דפסק כת"ק.

רש"י ד"ה עד תחום שבת
כו' ולא עלו על ליבו כו'.
מל' זה משמע דאם מכוינ
עליהם להדיא מהני, ונחלקו
בזה הראשונים והפוסקים.

תוד"ה אמר כו' בסופו לכל
"מין ומין". הלשון תמוה
דהא לב"ה מספיק מין א'
בלבד לע"ת, והמפרשים כ'
דאפשר כונתם לשי' ר"ת
(להלן י"ז ע"ב) דבעי גם פת
וגם תבשיל.

תוד"ה קמ"ל לחומר
"כלומר" וכו'. במה שכ'
כלומר וכו' אין זה הסבר
למה להחמיר או להקל,
אלא זה כעין מאמר המוסגר
מה כאן החומר ומה כאן
הקולא.

שם וא"ת שמא נלושו
בביצים טרופות כו'. עי'
מהר"ם ומהר"ם שיף.

י"ז ע"א

שפיר יכול לסמוך על
התוספת.

שם דעת מי שהניחו לו
בעינן "או לא בעינן" כו'.
לכא' אין זה מובן כלל דהא
כל ענין תקנת ע"ת הוא
היכר, וזה ענין מציאותי
שהמניח את העירוב
בפועל, במעשה זה זוכר לא
לבשל ביו"ט לחול או
לברור מנה יפה כו', א"כ
איך מהני לזה דין זכין
וכדו', ובאמת בשטמ"ק
הביא מהריטב"א כן בהסבר
הצד דבעינן דעת, אך
למסקנה אין זה, וצ"ל
דבהא דמודיעים לו ביו"ט
שהניחו עירוב בשבילו ג"כ
מתקיים ענין זה דהיכר,
ועדיין צ"ב. (ועי' פנ"י ריש
פירקין).

שם א"ל פושע את כו'.
הראשונים והאחרונים
האריכו להסביר הא דסמיה
ועציבותו ופשיעתו
והנפק"מ לדידן, וזה נוגע
גם למ"ש רש"י שזה היה
בראש השנה, עי' היטב.

שם איבעיא להו הלכה
"כרבי" לקולא כו'.

מסכת ביצה

גמ' הלכה כרבי "ולאסור".
אכ' א"צ לומר הלכה כרבי,
עי' פור"י וח"ס.